

Dominika Wiśniewska

**Głuchy czytelnik
w bibliotece**

Pomysł, opracowanie tekstu, kierowanie i koordynowanie projektu:
dr Dominika Wiśniewska Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej
Ekspert w projekcie: Anna Antos, dr Małgorzata Czajkowska-Kisil
Tłumaczenie: Anna Butkiewicz, Katarzyna Głozak, Alicja Szurkiewicz
Ekspert ds. tłumaczenia na PJM: Joanna Łacheta
Ekspert ds. nagrań, montaż, opracowanie graficzne: Olgierd Koczorowski
Redakcja: Magdalena Białek

Elektroniczna wersja publikacji umożliwi dotarcie do materiałów
w Polskim Języku Migowym, umieszczonych w serwisie YouTube. Linki
do dodatkowych materiałów znajdują się na początku każdego rozdziału.

„Głuchy czytelnik w bibliotece”

to innowacja realizowana w ramach projektu pn. „Inkubator Włączenia Społecznego”.

Projekt wdrażany w ramach IV Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (Działanie 4.1: Innowacje społeczne) na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Spis treści

Wstęp _____	6
Część pierwsza. Czytanie _____	7
Czy czytelnikiem się jest, czy czytelnikiem się staje? _____	7
Jak wprowadzić nawyk czytania w domu rodziców Głuchych _____	8
Kiedy rozpocząć czytanie z dzieckiem _____	13
Jak czytać z dzieckiem na poszczególnych etapach rozwojowych _____	16
Skąd mam wiedzieć, jakie książki są odpowiednie dla mojego dziecka? _____	20
Analiza zasobów rodziny Głuchej przed przystąpieniem do wprowadzenia rodzinnego czytania _____	21
Rozwiązania dla rodziców Głuchych _____	22
Część druga. Biblioteka _____	25
Przygotowanie do wizyty Głuchego czytelnika w bibliotece _____	25
Działanie bibliotek _____	27
Informacje ogólne _____	27
Oferta bibliotek _____	28
Dokumenty potrzebne do zapisania się w bibliotece _____	30
Dokumenty, które trzeba wypełnić _____	30
Od biblioteki czytelnik otrzymuje _____	31
Jeśli korzystasz z pomocy tłumacza _____	31
Do czego zobowiązany jest każdy czytelnik _____	32
Sposoby wypożyczenia książki: _____	33
Sposoby oddania książki do biblioteki: _____	35
Sposoby sprawdzania, czy książka jest dostępna: _____	35
Co zawiera katalog online _____	35
Część trzecia. Instruktaż _____	36
Jak korzystać z konta bibliotecznego ze strony internetowej biblioteki.	
Przewodnik praktyczny _____	36
Strony internetowe bibliotek _____	36
Systemy katalogowania książek _____	38
Przeszukiwanie katalogu _____	42

Zamawianie książki _____	50
Przedłużanie możliwości czytania książki – prolongata _____	55
Rezerwacja książki _____	56
Słownik pojęć i definicji _____	60
Bibliografia _____	62

Wstęp

Treść przedstawiona w PJM

Nazywam się Dominika Wiśniewska. Jestem psychologiem, psychoterapeutą. Nie słyszę. Mam dwa aparaty. Migam. Od dwudziestu lat pracuję z dziećmi i dorosłymi niesłyszącymi/Głuchymi. Mam możliwość obserwowania rozwoju dzieci z wadą słuchu od urodzenia do dorosłości. Z przyjemnością patrzę, jak dzieci uczą się mówić i migać. Czytanie jest ważną kompetencją wpisaną w podstawę programową nauki języka polskiego już w przedszkolu. Coraz więcej dzieci z wadą słuchu czyta ze zrozumieniem, jednak nie wszystkie to potrafią. Nauka czytania to proces, który trwa kilka lat. Czytanie może być wspierane przez rodziców, szkołę, instytucje do tego powołane, w tym biblioteki.

W środowisku osób Głuchych warto mówić o czytaniu i o korzyściach, jakie ono daje. Wprowadzenie dziecka w świat bajek, a potem książek to jedno z podstawowych zadań rodzica. Książki w szybki i przyjemny sposób pomagają dzieciom poznać świat.

Rodzice Głusi mają różne osobiste doświadczenia z czytaniem. Czasami nie czytają, bo nie znają języka polskiego. Brak możliwości czytania przez rodzica nie zwalnia go jednak z obowiązku wspierania dziecka w nauce czytania i rozwijania w nim pasji czytelniczej.

Mam nadzieję, że zawarte w tej publikacji wiadomości pomogą rodzicom Głuchym:

- zrozumieć wartość czytania;
- zmotywować się do podjęcia działań na rzecz rozwoju czytania u dziecka;
- dowiedzieć się, jak wspierać dziecko w czytaniu;
- nauczyć się, jak korzystać z biblioteki jako ważnego miejsca na drodze nauki czytania i rozwijania czytelności.

Moim marzeniem jest to, by dzieci Głuche były w pełni dwujęzyczne i korzystały z bibliotek w taki sam sposób, jak dzieci słyszące.

Dominika Wiśniewska

Część pierwsza. Czytanie

Treść przedstawiona w PJM

Czy czytelnikiem się jest, czy czytelnikiem się staje?

Proces czytania to całkiem skomplikowana czynność. Wymaga wielu umiejętności. Po pierwsze – prawidłowej percepcji wzrokowej. Zapisane litery trzeba dobrze widzieć, by rozróżniać kształty i rozpoznać ich znaczenie. Trzeba też umieć łączyć i dzielić litery, by powstawały z nich sylaby, słowa i zdania.

Trzeba znać zasady, na jakich oparty jest zapis słów, zdań. W tym celu należy też poznać interpunkcję, czyli znaki oddzielające i informujące, np. kropka postawiona po szeregu słów informuje o końcu zdania. Zatem kropka to informacja: koniec zdania. A jak poinformować, że zaczyna się nowe zdanie? Należy pierwszy wyraz zapisać wielką literą. Czy dziecko samo uczy się takich zasad? Czy samo uczy się kształtu literek? Nie. Najpierw dzieci oglądają proste książeczki i skupiają uwagę na obrazkach. Potem to rodzice czytają dzieciom, a one słuchają opowieści o bohaterach, których widzą na ilustracjach. Dopiero w kolejnym etapie rozwoju dzieci zaczynają samodzielnie czytać proste sylaby, wyrazy jedno- i dwusylabowe. Czy takie wprowadzenie do czytania jest możliwe w języku migowym? Oczywiście, że tak! Rodzice Głusi posługują się dłońmi zamiast dźwiękiem mowy. Dziecko otrzymuje tak samo wartościowy przekaz, tylko w języku wizualno-przestrzennym. Rodzic Głuchy tak samo jak rodzic słyszący uczy dziecko liter – alfabetu, tak zwanej daktylografii. Tak samo uczy składać litery w sylaby i słowa. Inny jest tylko sposób przekazu.

Czy każde dziecko od razu lubi czytać książki? Nie. Ono potrzebuje zachęty, wprowadzenia w czytanie, wypracowania nawyku czytania. Jednak każde dziecko w procesie edukacji szkolnej musi umieć czytać. Czytanie jest bowiem podstawową umiejętnością wykorzystywaną do nabywania wiedzy.

Każde dziecko będzie miało swoje indywidualne podejście do czytania. Jedne dzieci będą kochały książki i każdą wolną chwilę poświęcały na lekturę. Inne będą czytać

czasami, dla przyjemności. Będą też dzieci, które czytać będą tylko wtedy, gdy będzie tego od nich wymagała edukacja szkolna.

Jak wprowadzić nawyk czytania w domu rodziców Głuchych

Treść przedstawiona w PJM

Rodzic Głuchy może pomóc dziecku w staniu się czytelnikiem. Jest to jedno z zadań rodzica w procesie wychowywania dziecka. Skoro jest to zadanie do wykonania, można je rozpisać na konkretne zachowania, które pomogą dziecku w nauczaniu się czytania i polubieniu go. Poniżej zaproponowane zostaną czynności, które może wykonywać rodzic. Można zastosować wszystkie lub wybrać te, które są możliwe do spełnienia przez rodzica Głuchego.

Najważniejsze: Zaczniście czytać razem

Nie ma znaczenia, kiedy zaczniecie. Twoje dziecko może być niemowlęciem lub uczniem szkoły podstawowej. Zaczniście razem czytać! Każdego dnia poświęćcie na czytanie kilka minut. Niech to będzie Twoja decyzja. Zaproponuj czytanie jako formę spędzenia wspólnie czasu, aby kojarzyło się dziecku z czymś przyjemnym. Powiedz dziecku, że chcesz w ten sposób spędzać z nim czas wolny. Nie mów mu, że ma kłopoty z czytaniem, więc za karę będzie codziennie z Tobą czytać! Nie wspominaj o wymaganiach szkoły! Po prostu wprowadź rytuał czytania. Nie martw się i zaczniście razem regularnie spędzać czas z książką. Ważne jest to, że Ty, rodzic Głuchy, czytasz. Jeśli możesz czytać fonicznie, dziecko Cię słucha albo patrzy na Ciebie, jeśli migasz. Język, którym się posługujesz, nie ma tu znaczenia. Na początek wybierz taką książkę, którą z przyjemnością dziecku przeczytasz.

Ważne! Nie przekładaj swoich trudności w czytaniu na dziecko. Nie mów dziecku, jakie czytanie jest straszne i trudne. Może akurat Twoje dziecko, KODA albo Głuche, będzie lubiło czytać. Pozwól mu samemu zdecydować.

Jeśli czytanie ma być przyjemnością, tak należy o nim mówić.

Z dzieckiem w wieku szkolnym można porozmawiać o czytaniu jako o kolejnym naturalnym etapie w jego uczeniu się. Przecież Twoje dziecko już bardzo dużo umie. Nauczyło się chodzić, potrafi samodzielnie się ubrać, korzysta z toalety. Każdej z tych czynności się uczyło, ćwiczyło, chociaż na początku wcale mu nie wychodziło. Z czytaniem jest tak samo. To kolejny naturalny etap w rozwoju i stawaniu się „dużym”. Taka rozmowa o tym, że w życiu jest czas na naukę różnych rzeczy, a teraz jest czas na naukę czytania, może bardzo zmotywować dziecko.

Dziecko uczy się poprzez naśladowanie: Rodzicu Głuchy, czytaj!

Czytanie jest trudną czynnością dla niektórych osób Głuchych. Czasami kojarzy się z jakimiś nieprzyjemnymi wspomnieniami z dzieciństwa. Jako rodzic Głuchy możesz od nowa napisać historię czytania. Możesz razem z dzieckiem się uczyć, warto spróbować. Pamiętaj, że dzieci zaczynają naukę od prostych tekstów. Prawdopodobnie każdemu rodzicowi uda się towarzyszyć dziecku na początkowym etapie nauki czytania. Pierwsze książki to pokazywanie rysunku i nazywanie go, np. rysunek piłki. Rodzic pokazuje obrazek i miga: piłka. Potem są proste zdania, dopasowane do ilustracji, np. Ala śpi. Rodzic pokazuje rysunek śpiącej Ali i miga czynność. Dlatego nie należy się zniechęcać. Każdy rodzic Głuchy może w taki sposób wprowadzić dziecko w świat czytania.

Rodzicu Głuchy, Twoje dziecko potrzebuje widzieć, że Ty też czytasz. Chodzi o książki drukowane i gazety, nie przeglądanie w telefonie lub czytanie e-booków. Gdy dziecko nie widzi w rękach rodzica książki lub gazety, uznaje, że wszystko jest na ekranie monitora, laptopa, telefonu itp.

Dzieci bardzo szybko i chętnie sięgają po urządzenia multimedialne, łatwo też uzależniają się od nich. Dlatego książka drukowana jest taka ważna. Jeśli rodzic Głuchy nie korzysta z książki, gazety drukowanej, trudno będzie dziecku uwierzyć, że czytanie jest atrakcyjne.

Książka to rzecz luksusowa

Wydawnictwa obecnie proponują bardzo kolorowe, czasami interaktywne wydania. Dlatego warto książki włączyć do tematu domowych rozmów z dzieckiem. Jeśli rodzic

Głuchy spontanicznie będzie opowiadał o tym, jak się cieszy, że będzie mógł z dzieckiem taką piękną książkę czytać, ono będzie wtedy zaciekawione. Gdy czytacie razem z dzieckiem książkę, warto o niej opowiedzieć domownikom, np. tacie, rodzeństwu, babci. Warto im opowiadać o treści książki, komentować zachowania bohaterów albo porównywać ilustracje. Jeśli mama Głucha w rozmowach np. z inną mamą Głuchą pokaże książkę, którą aktualnie czyta z dzieckiem, poleci ją, wtedy dziecko będzie czuło, że czytanie i posiadanie książki to coś ważnego, przyjemnego, wartościowego.

Możecie kupować książki jako prezent. Warto zapytać dziecko, jaką książkę chciałoby dostać w prezencie. Ważne jest też, aby Głucha mama albo Głuchy tata mówili, jaką książkę chcieliby sami dostać w prezencie. Dla każdego dziecka prezent to coś bardzo pozytywnego, chcianego i wyczekiwanego. Mama Głucha z radością rozpakowująca książkę np. kucharską, przeglądająca ją i okazująca zainteresowanie, jest najlepszym modelem dla dziecka.

Biblioteka – dobre miejsce

Kupowanie książek jest za drogie? Nic nie szkodzi. Można skorzystać z biblioteki. Obecnie biblioteki bardzo się zmieniają. Często są to nowoczesne pomieszczenia, z wydzieloną częścią dla najmłodszych czytelników. W większości bibliotek powstały kąciki zabaw albo miejsca, w których można wygodnie się położyć i poczytać, pooglądać książki. W deszczowy dzień biblioteka może być miejscem bardzo kolorowym i pełnym ciekawych książek. Gdy idziecie do biblioteki pierwszy raz, nic nie musicie robić. Możecie tam po prostu pójść i porozglądać się. W czasie pierwszej albo kolejnej wizyty rodzic Głuchy może złożyć wniosek o tłumacza PJM i umówić się na konkretny dzień na załatwienie formalności.

Biblioteka to też ogromny wybór! Dziecko może samo podchodzić do regałów i wybierać książki, które chce zobaczyć. Ma wybór, zatem niech z niego korzysta. Jeśli dziecko wybierze atlas samochodów, a rodzic planował wypożyczyć coś innego, trzeba pozwolić dziecku dokonać wyboru. Atlas może być w tym momencie książką najciekawszą dla dziecka. A przecież celem rodzica jest właśnie to, by dziecko z ciekawością sięgało po książkę! Niektóre dzieci mają okresy fascynacji,

np. wierszami Tuwima albo Brzechwy, książkami podróżniczymi ze zdjęciami różnych krajów. Trzeba szanować wybory dziecka i pozwolić mu na czytanie tego, co ono chce.

Lektury szkolne są z góry narzucone. Dlatego niezmiernie ważne jest, by dziecko mogło samo decydować, jaką książkę chce czytać poza tymi wybranymi przez nauczyciela.

Na początku drogi rozwoju czytania mogą się przydarzyć dwie sytuacje:

- dziecko wybiera książki za trudne – wtedy warto samemu zaproponować dziecku książki, które są przeznaczone dla początkujących, ale trzeba przy tym wyjaśnić dlaczego: Najpierw robimy łatwiejsze, potem trudniejsze;
- dziecko wybiera książki za łatwe – przez pewien czas wybieranie przez dziecko książek z dużą liczbą obrazków, a małą ilością tekstu może być bardzo potrzebne. Być może dziecko nie czuje się jeszcze na tyle pewnie, by sięgnąć po trudniejszy tekst. Trzeba mu pozwolić na ćwiczenia na łatwiejszym poziomie. Jednak nie można pozwolić na to, by ono utknęło na tym etapie.

Generalnie zawsze przygodę z czytaniem zaczynamy od książek z ciekawymi, przyciągającymi uwagę ilustracjami i małą ilością tekstu.

Wspólne zabawy z rodzeństwem

Ze wspólnego czytania można uczynić zabawę dla dzieci. Jeśli w domu jest starsze i młodsze dziecko, można organizować wspólne czytanie. Jeśli starsze dziecko już umie czytać, może czytać młodszemu rodzeństwu. Możecie celowo wybierać książki, które już dawno temu wspólnie czytaliście i starsze dziecko zna je już na pamięć. Może wtedy tekst zapisany bardziej odgrywać niż go czytać. Możecie czytać z podziałem na głosy i stworzyć teatr. Im więcej zabawy, swobody, śmiechu, tym lepiej. Niech starsze rodzeństwo wygłupia się w czasie czytania. Ty, rodzicu Głuchy, też możesz wcielać się w postać z bajki. Możesz czytać fragmenty i czekać, aż dzieci dopowiedzą jakieś powtarzające się w treści zadanie, np. „Mam hipotezę” albo „Ala, mała księżniczka, zawsze da radę!”.

Uczynienie z czytania zabawy, sposobu na spędzenie dobrego czasu najbardziej motywuje dziecko do sięgnięcia po książkę.

Dobre warunki do czytania

Za każdym razem czytanie może wyglądać inaczej, raz się bawicie i wygłupiacie, raz skupiacie na treści. Z reguły im starsze dziecko i im jego kompetencje w zakresie czytania wzrastają, tym mniej jest zabawy i teatru. Chyba że będziecie mieli taki sposób na utrwalenie przeczytanej książki, że dziecko będzie ją przedstawiało.

do czytania potrzebne są odpowiednie warunki:

- w pomieszczeniu, w którym czytacie, nie ma włączonych urządzeń multimedialnych: nie gra telewizor, nie ma włączonego laptopa itp.;
- nic nie rozprasza uwagi, np. co chwilę pojawiające się powiadomienia na telefonie. Telefon najlepiej wyłączyć;
- czytacie w miejscu pozwalającym się skupić, czyli nie w pokoju z widokiem na bawiące się dzieci na placu zabaw;
- książka musi być dobrze oświetlona, wieczorem może być potrzebna lampka;
- miejsce czytania musi być wygodne, by każdy czuł się komfortowo,
- warto zadbać o to, by książka była w zasięgu ręki dziecka. Czyli pozwalamy się dziecku książką bawić, może po nią sięgnąć w każdym momencie.

Wspieraj dziecko w czytaniu

Początkowo proces czytania u dziecka jest powolny:

- często się rozprasza,
- zadaje pytania,
- chce mu się pić,
- iść do toalety itp.

Wymaga to od rodzica dużo cierpliwości. Jak motywować dziecko do czytania?

Udawaj, że nie przejmujesz się błędami. Nagradzaj dziecko za każdy postęp w czytaniu, jaki poczyniło. Dziecko ma widzieć zadowolonego rodzica, który mu kibicuje, a nie surową twarz kogoś, kto je tylko ocenia i poprawia błędy. Cały czas mów dziecku, jak dobrze mu idzie. Możesz nawet zapisywać jego postępy.

A może książka interaktywna?

Niekiedy, by zachęcić dziecko do czytania, warto sięgnąć po książki wymagające dodatkowych czynności. Dziecko czyta polecenie, wykonuje je i czyta dalej. Często to działanie dziecka jest przewidziane w treści książki i coś się zmienia. Dobrym przykładem takich książek jest seria Hervé Tulleta: „Naciśnij mnie”, „Narysuj mnie”. Czasami książki to rodzaj pamiętników, w których wydzielone są miejsca na narysowanie lub dopisanie czegoś.

Za tajną broń rodziców w zachęcaniu dzieci do czytania należy uznać komiksy. Zawierają dużo rysunków i mało treści, na ogół opisywane w nich historie są dynamiczne i pełne zwrotów akcji. Komiksy są tworzone również dla dzieci w różnym wieku.

Czy Głuchy rodzic jest na przegranej pozycji we wprowadzaniu dziecka w świat czytania? Nie! Nawet jeśli jest to trudniejsze, przy właściwym zaplanowaniu i przede wszystkim konsekwencji uda się na pewno.

Kiedy rozpocząć czytanie z dzieckiem

[Treść przedstawiona w PJM](#)

Z zasady: im wcześniej, tym lepiej.

Okres niemowlęcy

Dziecko już w okresie płodowym słyszy dźwięki i uczy się je identyfikować. Niemowlę każdego dnia uczy się nowych doznań i doskonali wszystkie zmysły. Potrzebuje stymulacji językowej. Mamy Głuche mogą dziecku czytać na głos, jeśli jest to możliwe, ale gdy czytają dziecku w polskim języku migowym, tak samo dobrze stymulują rozwój komunikacji swojego dziecka. Kilkumiesięczne dzieci potrzebują prostych tekstów. Najlepsze są wiersze i rymowanki. Powtarzanie wierszyków powoduje, że dziecko zapamiętuje ich treść, rozbudowuje sieć neuronalną odpowiedzialną za rozwój języka. W ten sposób tworzy się słownik bierny. Dziecko może się jeszcze nie wypowiadać, nie migać słów, ale je rozumie i zapamiętuje. Książki dla dzieci w tym wieku zawierają proste ilustracje, które w czasie czytania

rodzic Głuchy może pokazywać. Pokazywaniu towarzyszy nazywanie, np. „Na obrazku narysowana jest krowa”. Rodzic pokazuje krowę i naśladuje dźwięki wydawane przez krowę: „Muuuu”. Rodzic Głuchy może też pokazywać znak języka migowego określający krowę. Na etapie niemowlęcym najważniejszy jest kontakt fizyczny rodzic–dziecko. Czytamy, oglądamy książeczki i przytulamy się. Książka jest takim towarzyszem budowania bezpiecznej i uważnej więzi. W takiej bliskości dziecko czuje się kochane i akceptowane. Dla niego nie ma znaczenia, czy mama posługuje się mową, czy polskim językiem migowym. Dla dziecka ważne jest to, że mama jest blisko, mama je przytula, mama bawi się z nim, mama śmieje się z nim, mama poświęca mu uwagę i czas, robią coś wspólnie.

W psychologii opisano zjawisko uwspólnionej uwagi jako kompetencję niezwykle ważną dla rozwoju dziecka. To znaczy, że mama i dziecko kierują uwagę na ten sam obiekt. Czyli mama pokazuje obrazek, a dziecko podąża wzrokiem za palcem mamy. Gdy dziecko pokazuje obrazek, to mama podąża za gestem dziecka. Oboje w tym samym czasie patrzą na to samo i myślami są przy tym samym temacie.

Okres przedszkolny

Dzieci, którym czytano wcześniej, mają już swoje ulubione książeczki. Chętnie do nich wracają. Dla niektórych dzieci to początek przygody z książką. Dziecko 3-letnie potrafi już komunikować się w języku, który został mu przekazany przez rodziców. To czas zabaw językowych i tworzenia przez dziecko nowych słów. Ono zdobywa kompetencje językowe poprzez popełnianie błędów. Książki dla dzieci w tym wieku zawierają proste zdania i historie bliskie tak małym dzieciom. Dzieci utożsamiają się z bohaterami książek, często postaci z książki towarzyszą im w zabawie. Dzieci coraz więcej rozumieją z tekstów czytanych. Dopytują o coś, same powtarzają jakieś słowa lub zdania. Uwielbiają wspólne czytanie, gdy rodzic udaje postaci z książki lub naśladuje ich sposób mówienia, poruszania się. Dla dziecka ważna jest też ekspresja emocji, jaka towarzyszy czytaniu. Czasami czekają w napięciu, aż rodzic będzie udawał jakąś emocję, np. strach lub złość. Książki czytane dzieciom w tym wieku pomagają również rodzicom w procesie wychowania. Bohaterowie opisywani w książkach doświadczają różnych sytuacji. Czasami takich samych sytuacji doświadcza dziecko. Dzięki bohaterowi książki może ono uczyć się

właściwego zachowania. Uczy się też tego, jak nazywać emocje towarzyszące określonym sytuacjom. Czytanie w wieku przedszkolnym daje dziecku wiedzę o otaczającym świecie, pobudza ciekawość poznawczą, rozwija wyobraźnię, umiejętność skupienia się i pamięć. Daje wzory właściwego zachowania, pozwala przeżywać wraz z bohaterami ciekawe przygody, rozwija kompetencje językowe. Czytanie w wieku przedszkolnym przygotowuje dziecko do czytania w szkole.

Rodzice, którzy czytają swoim dzieciom, obserwują następujące sytuacje:

- dziecko chce czytać te same historie;
- dziecko niemal pilnuje rodzica, by czytał dokładnie tak samo. Potrafi wskazać rodzicowi błąd, np. pominięcie fragmentu tekstu;
- dziecko chce, by rodzic czytał historie o określonym zabarwieniu emocjonalnym, np. historie, w których bohater się boi;
- czasami dziecko chce, by czytana bajka stała się zabawą między nim a rodzicem, np. dziecko chce być dzielnym rycerzem i pokonać groźnego smoka – mamę.

Wiek wczesnoszkolny

Czasami rodzice uważają, że dziecko, które rozpoczęło naukę czytania, powinno już czytać samo. Pokutuje błędne przekonanie, że tylko samodzielne czytanie rozwinię tę umiejętność. Jednak czytanie to złożony proces, w którym dzieci ćwiczą się przez cały okres edukacji wczesnoszkolnej. Pierwsze czytanki dla dzieci konstruowane są w taki sposób, by ułatwić czytanie, zatem mogą nie być ciekawe dla dziecka pod względem treści. Dla wielu dzieci nauka czytania to duży wysiłek, a czytanie na głos w klasie może być źródłem stresu. Dobór lektur szkolnych również może dziecko zniechęcać do czytania. Tym bardziej ważne jest to, by nadal czytać wspólnie z dzieckiem. Książki czytane z rodzicem są trudniejsze, zawierają całe bogactwo słownictwa. Ta różnica w tekstach, tych, które dziecko czyta samodzielnie, a tych, które może mu czytać rodzic przez cały okres edukacji wczesnoszkolnej, jest znacząca. Czytanie z dzieckiem w tym okresie to przyjemność. Ono może już samo wybierać książki do przeczytania przez rodzica. Czytanie może być wspólną przygodą, pasją. Ważnym sposobem na rozwój poznawczy, językowy i społeczny dziecka.

Czytanie w wieku wczesnoszkolnym daje dziecku duży zasób słownictwa, ćwiczy umiejętności komunikacyjne i zwiększa wiedzę o świecie. Wspólne czytanie rozwija w dziecku poczucie, że jest ważne dla rodzica, że mają coś wspólnego, dającego radość. Dziecko czuje, że jest partnerem dla rodzica i potrafi z nim współdziałać.

Edukacja szkolna

Edukację przedmiotową dziecko rozpoczyna już z dobrymi kompetencjami w zakresie czytania. Wymogi szkoły powodują również, że dziecko czyta coraz więcej różnych tekstów, z różnych dziedzin. Rodzic często zaangażowany jest w pomoc w odrabianiu lekcji. Gdy dziecko staje się nastolatkiem, poszukuje też własnej tożsamości. Chce się uniezależnić. Samo chce budować własne opinie i sądy. Dla nastolatka ważni stają się rówieśnicy. Pojawia się myślenie hipotetyczno-dedukcyjne. To taki rodzaj myślenia, które pozwala na rozwiązywanie problemów, które nie wynikają z własnego doświadczenia. Dziecko potrafi stworzyć w głowie hipotezy do potencjalnego problemu i je analizować – by wyciągnąć poprawny logicznie wniosek.

Naturalnym etapem w rozwoju jest buntowanie się. Dla dziecka ważniejsze mogą być spotkania z rówieśnikami lub dobra internetu niż wspólne czytanie z rodzicem.

Jak czytać z dzieckiem na poszczególnych etapach rozwojowych

[Treść przedstawiona w PJM](#)

Okres niemowlęcy

Książka dla niemowlaka to pole do doświadczenia. Obecnie na rynku są dostępne książki wykonane ze specjalnych tworzyw, które dziecko może brać do buzi. Stanowią nie tylko wizualną, ale też dotykową przygodę. Pierwsze książki to zabawki – mogą być szmaciane, z grubej tektury, szeleszczącej folii. Mogą mieć elementy wyciągane, odpinane i przypinane, np. dwustronna książeczka Taf Toys, czarno-białe książeczki „Obrazki dla maluchów”. Im starsze dziecko, tym bardziej książki przypominają typowe książki z tekstem.

Dla każdego dziecka najprzyjemniejsza w czytaniu jest wspólna zabawa. Dlatego bawimy się z dzieckiem w bliskim kontakcie fizycznym. Przytulamy dziecko i wspólnie oglądamy obrazki. Każdy obrazek musi być przez rodzica pokazany palcem i nazwany. Rodzic Głuchy może migać, może też mówić. Wybiera tę formę, która daje mu poczucie komfortu. Ważne jest to, by te dwie czynności – pokazanie na obrazku i nazwanie – pojawiły się jedna po drugiej. Pokazywanie i nazywanie powtarzamy za każdym razem, gdy oglądamy książeczkę. Nawet jeśli oglądamy ją już setny raz. To zabawa i nauka mówienia w jednym. W ten sposób dziecko skojarzy gest z języka migowego i narysowaną postać, zapamięta. Od szóstego miesiąca życia dziecka można pokazywać części ciała na rysunku, np. „Lala ma nos”, „To jest nos”. Możemy rozszerzyć zabawę, pokazując, gdzie nos ma mama, gdzie nos ma dziecko. Słowo „nos” pojawi się w kilku kontekstach. Dziecko szybko zapamięta, co to jest nos. Potem, czytając, można zadawać dziecku pytania: „Tu lala ma nos, a gdzie mama ma nos?”. Rączką dziecka wskazujemy na nos mamy. „Tak, brawo. Tu mama ma nos”. Potem pytamy dziecko: „Gdzie Marysia ma nos?”, rodzic pokazuje nos dziecka. Gdy dziecko pozna taką zabawę, szybko samo będzie pokazywało.

Kiedy obrazek w książce podpisany jest dużymi literami, możemy też wskazywać na podpis. W ten sposób dziecko zapamięta również tekst. Takie rozpoznawanie całych zapisanych wyrazów przez małe dzieci nazwane jest czytaniem globalnym.

Powstała metoda wymyślona przez Glenna Domana, którą wykorzystuje się do nauki czytania dzieci od osiemnastego miesiąca życia. Więcej informacji i pomocy do zabaw z czytaniem zamieszczam pod linkiem glennodoman.pl

Po książeczkach z pojedynczymi obrazkami przychodzi pora na opisy jednozdaniowe i wielozdaniowe. Dzieci uwielbiają krótkie wierszyki – rymowanki. Zwłaszcza gdy rodzic czyta je, bardzo dokładnie oddając emocje.

Na tym etapie rozwojowym niech książki leżą na podłodze, by dziecko mogło po nie sięgnąć. Rodzic może sam proponować, co przeczyta, ale może też pytać dziecko.

Przede wszystkim trzeba czytać, czytać, czytać...

Okres przedszkolny

Książki dedykowane dzieciom w tym wieku zawierają obrazki, mniej treści i dużą czcionkę. Najczęściej historie są opisane tak, by dziecku łatwo się czytało, tzn. zdania są proste, wyrazy niezbyt długie, dużo jest wyrazów dźwiękonaśladowczych.

U młodszych dzieci, tych, które zaczynają się uczyć czytać, bardzo często przychodzi taki moment, że proszą: „Pokaż mi palcem, gdzie czytasz”, albo: „Pokaż mi to słowo w książce”. To bardzo dobry odruch, dzięki któremu dzieci zapamiętują wygląd wyrazów i kojarzą z brzmieniem.

Wiek wczesnoszkolny

Edukacja szkolna wymaga od dziecka coraz sprawniejszego czytania różnych treści. Nie wszystko, co jest proponowane w szkole do przeczytania, musi się podobać dziecku. Najważniejszym osiągnięciem tego okresu czytania jest tak zwane czytanie ze zrozumieniem. Czyli umiejętność nie tylko sprawnego łączenia liter w słowa, a słów w zdania, ale też rozumienia treści. Samo składanie liter i słów to czynność mechaniczna, którą dzieci na początku procesu czytania bardzo intensywnie ćwiczą. Ważne jest, by nie tylko poprawnie łączyły słowa w zdania, ale pamiętały, o czym była historia. Znały treść przeczytanego fragmentu i potrafiły o nim opowiedzieć.

By nauczyć dziecko czytania ze zrozumieniem, pomocne mogą być różnego rodzaju zabawy:

- słowa kluczowe – wyszukajcie z dzieckiem najważniejsze słowa w tekście, które pomogą w jego zrozumieniu. Jak znaleźć słowa kluczowe? Mogą być zawarte w tytule, a w tekście są często powtarzane. W słowach kluczowych ukryty jest sens czytanej historii. Słowa kluczowe potrzebne są do opowiedzenia, o czym była przeczytana książka;
- chronologia zdarzeń – dziecku trzeba pomóc ułożyć zdarzenia po kolei. Co było na początku, co się wydarzyło potem, jak zakończyła się historia? Tylko chronologiczne ułożenie historii pozwala na zrozumienie jej sensu, stworzenie logicznego następstwa zdarzeń. Dlatego warto opowiadać dziecku, co przeczytało. Dziecko może też samo opowiadać treść;

- jeśli czytasz starszemu dziecku, to umówcie się, że ono czyta wyrazy napisane drukowanymi literami albo te, gdzie ktoś coś mówi (jeden z bohaterów). Tym sposobem zaangażujesz dziecko w czytaną treść;
- pytaj dziecko o znaczenie słów, nawet jeśli wydaje Ci się, że dziecko dane słowo zna. Możecie wspólnie podkreślać słowa nowe, nieznane lub szukać ich znaczeń. Poszukiwanie wiedzy w słowniku lub encyklopedii nauczy dziecko, że nieznanomość słowa nie jest niczym złym. Zawsze można sprawdzić, co oznacza;
- jakie są wnioski z przeczytanego tekstu? Tylko dziecko, które zrozumiało historię, będzie potrafiło wyciągnąć wnioski. Czasami są zapisane wprost w tekście, a czasami trzeba je samemu nazwać;
- możecie się bawić treścią bajki, zmieniać jej zakończenie lub początek. Możecie stworzyć inne losy jednego lub wielu bohaterów;
- czytajcie książki, których nie ma w spisie lektur. Pomocne mogą być specjalne serie do nauki czytania, takie jak „Książkożercy”. To kilka książek ułożonych w trzech poziomach trudności w czytaniu: A – najłatwiejszy, B – średni, C – trudny. W książkach zawarte są na końcu pytania dotyczące tekstu i naklejki dla dzieci.

Wiek szkolny

Gdy dziecko rozpoczyna naukę w klasie czwartej i nie lubi lub nie chce czytać, to zawsze trzeba się zastanowić, co może być przyczyną. Warto wykluczyć podłoże medyczne, np. wadę wzroku, astygmatyzm. Dziecko może też mieć trudności w czytaniu spowodowane dysleksją. Warto to sprawdzić.

Mogło też zdarzyć się tak, że dziecko jest zafascynowane korzystaniem z telefonu lub komputera. Niektóre dzieci są uzależnione od gier. Należy poobserwować, ile czasu dziecko spędza przed ekranem i jak reaguje, gdy odbiera mu się możliwość korzystania z telefonu lub komputera. Być może wskazane będzie ograniczenie. Potem jest etap przejściowy, by dziecko nauczyło się działać, bawić, spędzać czas w realnym świecie. Dopiero na końcu tego procesu, małymi krokami można wprowadzić czytanie, zaczynając od 10 minut dziennie. Niech nigdy karą za zbyt

długie granie na komputerze nie będzie książka. Czytanie nie może stać się dla dziecka niechciany przymusem.

Poszukajcie wspólnie ciekawych dla dziecka książek i czytajcie w wolnej chwili dla przyjemności. Razem czytajcie lektury. Doceniaj dziecko za jego wysiłek.

Skąd mam wiedzieć, jakie książki są odpowiednie dla mojego dziecka?

Treść przedstawiona w PJM

Autorzy książek, gdy je tworzą, myślą o konkretnym odbiorcy. Co to znaczy? Pisarz dobiera:

- odpowiednie historie, proste dla najmłodszych i coraz trudniejsze dla dzieci starszych;
- odpowiednie tematy dla wieku dziecka – opowiadanie o nauce sikania na nocnik może być bardzo ciekawe dla dziecka, które ma 3 lata, ale zupełnie nie będzie interesowało dziecka w wieku 10 lat;
- odpowiednie słownictwo – w książkach dla najmłodszych dzieci będą krótkie zdania zawierające podstawowe słowa. Im starsze dzieci, tym więcej określeń i słów rzadziej używanych;
- odpowiednia gramatyka – w książkach dla najmłodszych dominują proste zdania, a im starsze dzieci, tym trudniejsze konstrukcje gramatyczne i więcej zdań złożonych;
- odpowiedni język – w książkach dla najmłodszych wykorzystuje się konkretne słownictwo związane z ilustracjami. W książkach dla starszych używa się metafor, związków frazeologicznych i przenośni;
- odpowiednia wielkość i kształt czcionki – w publikacjach dla najmłodszych słowa są drukowane większą czcionką, a im starsze dzieci, tym jest ona mniejsza. W książkach dla starszych dzieci można stosować czcionki odpowiadające literom pisanym lub czcionki ozdobne, których nie odczytują młodsze dzieci.

Wydawnictwa w swoich publikacjach określają przedziały wiekowe, np. książki dla dzieci do 3 lat lub książki dla nastolatków. Oferują również serie książek

o zróżnicowanym stopniu trudności dla czytelników: początkujących, średniozaawansowanych i zaawansowanych. By zachęcić dzieci do czytania, w niektórych książkach na końcu umieszczone są naklejki motywujące.

W bibliotekach literatura dziecięca też może być w ten sposób podzielona. W sieci znajdziemy bez trudu portale internetowe, które podpowiadają rodzicom, jaką książkę wybrać dla dziecka w danym wieku.

W Polsce szczególnie znana jest Fundacja ABC XXI, która prowadzi kampanię „Cała polska czyta dzieciom”, link calapolskaczytadzieciom.pl Fundacja propaguje dobrą literaturę dla dzieci. Taką, która wspiera prawidłowy rozwój dziecka w wymiarze emocjonalnym, poznawczym, społecznym, kulturalnym i moralnym. Dlatego też Fundacja stworzyła Złotą Listę książek rekomendowanych do czytania dzieciom dla każdej kategorii wiekowej.

Analiza zasobów rodziny Głuchej przed przystąpieniem do wprowadzenia rodzinnego czytania

Treść przedstawiona w PJM

W każdej rodzinie osób Głuchych sytuacje związane z czytaniem mogą wyglądać inaczej. Rodzice Głusi mogą mieć różne kompetencje w mówieniu zarówno w języku polskim, jak i w polskim języku migowym. Rodzice mogą też prezentować różny poziom kompetencji w zakresie umiejętności czytania po polsku.

Dlatego model wprowadzania czytania dla każdej rodziny będzie inny. Na początku warto określić, jakie zasoby ma rodzina, poprzez odpowiedź na pytania:

- Czy któryś z rodziców Głuchych dobrze czyta po polsku?
- Czy któryś z rodziców Głuchych mówi w sposób na tyle wyraźny, by czytać dziecku?
- Czy któryś z rodziców Głuchych potrafi tłumaczyć teksty z języka polskiego na polski język migowy?
- Czy któryś z rodziców Głuchych lubi czytać?
- Czy któryś z rodziców Głuchych chce się uczyć czytać wraz z dzieckiem?

Każdy z rodziców może mieć różne zasoby, np. tata Głuchy nie mówi po polsku w języku fonicznym, ale czyta po polsku i potrafi przetłumaczyć czytany tekst na polski język migowy. Dziecko w kontakcie z takim tatą będzie się uczyło jak dziecko dwujęzyczne. Tata będzie migał tekst zapisany po polsku, a dziecko będzie doskonaliło umiejętność posługiwania się językiem polskim i polskim językiem migowym. Mama Głucha nie lubi czytać po polsku, ale jej mowa jest wyraźna na tyle, by czytała na głos. Mama Głucha rozumie proste teksty zapisane po polsku. Dziecko w kontakcie z mamą Głuchą może słuchać bajek zapisanych po polsku, bo mama może je po polsku czytać, zwłaszcza w pierwszych etapach rozwojowych dziecka, gdy teksty są proste.

Warto najpierw ustalić, jakie sposoby czytania dziecku przez rodzica będą wykorzystywane we wspólnym kontakcie. Dziecko może uczyć się różnych kompetencji, osobno od taty i osobno od mamy.

W kontakcie z bardzo małym dzieckiem książka tylko towarzyszy bliskości. Nie potrzeba żadnych wysokich kompetencji, by z dzieckiem przeglądać obrazki i je nazywać, obojętnie, w jakim języku.

Poziom kompetencji językowych może być potrzebny na późniejszych etapach edukacyjnych.

Model, w którym każdy z rodziców chociaż w małym stopniu, ale bierze udział w czytaniu, jest bardzo wartościowy. Jeśli jednak tylko jedno z rodziców może czytać z dzieckiem, niech to robi tak, jak umie.

Nie warto zmuszać rodzica Głuchego do tego, by robił coś, co go frustruje i wprawia w zdenerwowanie.

Rozwiązania dla rodziców Głuchych

[Treść przedstawiona w PJM](#)

Ponieważ sytuacja związana z barierą komunikacyjną i poziomem znajomości języka polskiego może stwarzać szczególny kontekst do wprowadzania czytania u dziecka, opisano poniżej propozycje rozwiązań. Każda rodzina może wybrać najlepsze dla

siebie. Rodzice Głusi mogą też eksperymentować i sprawdzić wszystkie rozwiązania, by wybrać te najlepsze dla nich.

Nieważne jest to, jak mówi i czyta po polsku rodzic Głuchy. Ważne jest to, czy chce, aby jego dziecko czytało i się rozwijało.

- Ustalcie minimalny czas, jaki poświęćcie w ciągu dnia na czytanie. To może być 10 minut. Chodzi o to, by była to rutyna dnia, taka codzienna czynność. Ważne jest konsekwentne przestrzeganie tego czasu. Czytamy codziennie, to takie ćwiczenie. Czytanie, jak każda inna umiejętność, musi być ćwiczone. Warto określić, w jakim przedziale czasowym czytamy. Pozwoli to dziecku przygotować się psychicznie. Ważne, by czas czytania nie przypadł na moment zupełnego zmęczenia dziecka. Nie czytamy zaraz po powrocie dziecka do domu, po szkole! Oczywiście można czytać dłużej niż 10 minut. Można ten czas w miarę wzrostu kompetencji dziecka wydłużać.
- Odkładajcie książki w miejsca, w których dziecko łatwo po nie sięgnie. Taka zasada: książka na wysokości oczu dziecka. Niech ono bawi się nią, zagląda do książki nawet bez obecności rodzica. Jeśli książka się zniszczy, zostaną pozaginane rogi – trudno. Gdy dzieci będą starsze, nauczą się dbać o książki. Czasami książka spadnie i znajdziecie ją pod łóżkiem. Odkurzenie takiej książki może być dla dziecka nauką przez doświadczenie.
- Znajdźcie swój sposób na nagradzanie dziecka za czytanie. Nie chodzi tu o nagrody rzeczowe. Bardziej chodzi o to, by dziecko dostrzegało własne kompetencje i było przez rodziców Głuchych docenione.
- Możecie założyć księgę – spis wspólnie przeczytanych książek. Dziecko samo może wybrać zeszyt, może go ozdobić. Będziecie w nim zapisywać autorów i tytuły przeczytanych książek. Możecie nawet oceniać te książki, dorysowując odpowiednie buźki.
- Zrób w domu półkę z przeczytanymi książkami. Opowiadaj przy dziecku osobom, które Was odwiedzają, że aż tyle książek już przeczytało.
- Zrób na ścianie kolaż z wydrukowanymi okładkami książek, które już przeczytaliście.

- Niech Twoje dziecko widzi, jak z dumą opowiadasz innym osobom o tym, że czytacie razem.
- W nauce czytania dziecka KODA, dziecka Głuchego dobrze słyszącego w aparatach lub implancie pomocne mogą być audiobooki. Dziecko może obserwować tekst na kartach książki i słuchać go z nagrania. Taki sposób czytania może być pomocy w praktycznym zobaczeniu, jak zmienia się intonacja w zależności od sposobu zapisu tekstu. Inaczej czyta się zdanie, które jest pytajnikiem, a inaczej takie, które zakończone jest wykrzyknikiem.
- Słuchanie audiobooków może być pomocne, jeśli dziecko ma zaległości w zakresie czytania, a lektura szkolna jest obszerna i dziecko samo nie zdążyłoby jej całej przeczytać.
- Możecie chodzić do biblioteki na odczyty bajek lub spotkania autorskie z pisarzami. Dziecko będzie widziało innych dorosłych czytających.

Część druga. Biblioteka

[Treść przedstawiona w PJM](#)

Przygotowanie do wizyty Głuchego czytelnika w bibliotece

Z założenia biblioteka to miejsce dla wszystkich obywateli. Biblioteki publiczne dotowane z budżetu mają obowiązek przestrzegać wytycznych dotyczących dostępności. Każdy, niezależnie od wieku, rodzaju niepełnosprawności, trudności w komunikowaniu się powinien móc bez trudu korzystać z zasobów książkowych biblioteki. W tym celu w nowych budynkach przestrzegane są zasady swobodnego poruszania się dla osób na wózkach inwalidzkich, montowane są pętle indukcyjne, by wydarzenia biblioteczne były dostępne dla osób niesłyszących. Ustawa o dostępności obliuguje również biblioteki do zapewnienia tłumacza polskiego języka migowego na wniosek osoby Głuchej.

Warto dodać, że bibliotekarze są bardzo zaangażowaną grupą zawodową. Chętnie biorą udział w szkoleniach i zależy im na tym, by każdy czuł się dobrze w bibliotece.

Jednak żadne szkolenie nie zastąpi praktyki. Z całą pewnością nie wszystkie informacje ze szkoleń są zapamiętane. Bibliotekarze też są mniej lub bardziej otwartymi i komunikatywnymi osobami.

Do dobrej współpracy potrzebna jest dobra wola i chęć obu stron. Dlatego do wizyty w bibliotece należy się przygotować. Poniżej opisano kilka propozycji, które mogą ułatwić wizytę w bibliotece.

- Podczas pierwszej wizyty w bibliotece nie trzeba od razu załatwiać formalności. Można po prostu pójść, rozejrzeć się, zobaczyć budynek i pomieszczenia biblioteczne. Można to zorganizować w formie zabawy z dzieckiem pod nazwą „Idziemy zobaczyć nowe miejsce”. Możemy stworzyć jego mapę. Tylko tyle...
- Warto przed wizytą wejść na stronę biblioteki i sprawdzić godziny otwarcia placówki. Pozwoli to uniknąć niepotrzebnego rozczarowania, że przyszliśmy dużo za wcześnie, albo chwilę za późno.

- Osoba Głucha powinna przeanalizować własną gotowość do kontaktu ze słyszącym bibliotekarzem. Każdy ma inne kompetencje komunikacyjne i inną gotowość do podejmowania wyzwań. Jeśli jako Głuchy dobrze piszesz i czytasz po polsku, może wcale nie jest potrzebny tłumacz? A może, pomimo tego że potrafisz pisać i czytać, zbyt stresujesz się w kontaktach z obcymi osobami? Wtedy warto poprosić o tłumacza. Może nawet mówisz w języku fonicznym, ale zwyczajnie się krępujesz mówić do obcych osób – wtedy również warto poprosić o tłumacza. To Ty, Głuchy, przyszły czytelniku biblioteki, masz się czuć komfortowo. Ty wybierasz formę komunikacji. Jednak jeśli zdecydowałeś się na którykolwiek ze sposobu komunikowania, np. odczytywanie mowy z ust, pisanie na kartce, tłumaczenie na polski język migowy, bierzesz za niego odpowiedzialność. Jeśli nastawiłeś się na odczytywanie mowy z ust, a bibliotekarz mówi niewyraźnie – ma wadę wymowy – tak się może zdarzyć, to trudno. Prawdopodobnie ta komunikacja się nie uda. Nie ma tu niczyjej winy. Ty, Głuchy, przyszły czytelnik nie słyszysz, a bibliotekarz ma wadę wymowy. Masz wybór: albo przyjdiesz w innym terminie i spróbujesz odczytać z ust inną osobę pracującą w bibliotece, albo zmienisz sposób komunikowania się. Ważne, byś nie pomyślał: „To się nie uda. Głusi mają bariery i nie uda się ich pokonać”.
- Do komunikacji potrzebne jest dobre nastawienie. Dla bibliotekarza ma znaczenie Twój uśmiech, gotowość do powtórzenia i do nauczenia komunikowania się z Tobą efektywnej.
- Kontakt z osobą Głuchą może być dla bibliotekarza stresujący!!! Tak, trudno w to uwierzyć, ale naprawdę może tak być. Czasami kontakt z Głuchym przychodzącym do biblioteki może być pierwszym kontaktem bibliotekarza z osobą, która nie słyszy. Bibliotekarz też może być zagubiony, niepewny, zawstydzony. Może potrzebować wyrozumiałości.
- Jeśli w danym momencie w bibliotece jest dwóch, trzech bibliotekarzy, możesz poobserwować ich sposób mówienia i wybrać osobę, z którą będzie Ci łatwiej się komunikować.
- Bibliotekarz, który zachowuje się niewłaściwie, może nie robić tego celowo. On nie wie, jak powinien się zachować w obecności osoby Głuchej. Może nie

wiedzieć, że powinien patrzeć na osobę Głuchą, że nie może się odwracać. Czasami trzeba to bibliotekarzowi powiedzieć.

- Być może masz, jako osoba Głucha, swój sposób informowania o tym, że nie słyszysz. Warto od tej informacji zacząć kontakt z bibliotekarzem. Wprost zakomunikuj mu, czego potrzebujesz, by Wasza rozmowa się udała.
- Gdy bibliotekarz zaczyna krzyczeć lub zbyt mocno podnosi głos, spokojnie powiedz mu, że doceniasz jego starania, ale nie potrzebujesz, by krzyczał.
- Pamiętaj, że dla osoby słyszącej obecność tłumacza też może być krępująca. Bibliotekarz może nie wiedzieć, jak się zachować i może popełniać błędy.
- Gdy podczas spotkania z bibliotekarzem obecny jest tłumacz i bibliotekarz patrzy na tłumacza, spokojnie poproś, by utrzymywał kontakt wzrokowy z Tobą.
- Bibliotekarz może być nieświadomy tego, że robi coś nieodpowiedniego, angażując w tłumaczenie Twoje dziecko KODA albo dziecko Głuche, które dobrze słyszy w implancie lub aparatach. Do Ciebie należy decyzja, czy się na to zgadzasz. Pamiętaj, że Twoje dziecko nie jest tłumaczem, a biblioteka ma obowiązek zapewnić Ci obecność tłumacza lub tłumaczenie online.

Działanie bibliotek

 [Treść przedstawiona w PJM](#)

Informacje ogólne

- Aby móc wypożyczać zbiory z zasobów biblioteki, trzeba się najpierw zapisać, założyć konto biblioteczne i otrzymać kartę biblioteczną.
- Zapisanie się do biblioteki nic nie kosztuje.
- Na ogół zapisany czytelnik otrzymuje kartę biblioteczną za darmo. Jednak gdy ktoś zgubi kartę biblioteczną, wydanie duplikatu może być płatne. Są biblioteki, w których za wydanie pierwszej karty trzeba zapłacić symboliczną kwotę, np.: 6 zł.

- Kartę biblioteczną otrzymuje się w chwili zapisania do biblioteki, nie trzeba na nią czekać.
- Do konta bibliotecznego czytelnik otrzymuje login i hasło. Korzystanie z konta czytelnika online jest bezpłatne.
- Każda biblioteka ma regulamin, z którym czytelnik ma obowiązek się zapoznać.
- Osoby mieszkające w rejonie biblioteki mogą korzystać z wypożyczeń do domu. Osoby mieszkające poza rejonem biblioteki mogą korzystać z czytelni na miejscu.
- Założyć konto w bibliotece może tylko osoba dorosła, trzeba mieć ukończone 18 lat.
- Dziecku konto czytelnika zakłada rodzic. Czytelnikiem biblioteki może być każdy.
- Wypożyczenie książek jest bezpłatne na określony w regulaminie czas. Jeśli ktoś nie odda książki w terminie, jest mu naliczana kara zgodnie z regulaminem biblioteki.
- Wykonywanie kserokopii, skanowanie, oprawianie, laminowanie jest odpłatne, niezależnie od tego, czy wykonuje je pracownik biblioteki czy korzystasz z urządzenia wielofunkcyjnego.
- Czasami na dodatkowe zajęcia w bibliotece, np. warsztaty, trzeba się zapisać, a na niektóre wstęp jest wolny.
- Czasami za dodatkowe zajęcia w bibliotece trzeba uiścić symboliczną opłatę, np. 5 zł za udział w przedstawieniu teatralnym. Opłata dotyczy wszystkich chcących zobaczyć przedstawienie, nie ma wejść za darmo z powodu niepełnosprawności. Chyba że organizator postanowił uczynić wolny wstęp dla osób z niepełnosprawnościami i jest to zawarte w informacji o wydarzeniu. Warto tutaj pamiętać, że rodzic Głuchy wchodzi wtedy za darmo, ale za dziecko KODA trzeba zapłacić.

Oferta bibliotek

[Treść przedstawiona w PJM](#)

Obecnie oferta bibliotek jest bardzo szeroka, nie ogranicza się tylko do wypożyczania książek. Co poza książkami można wypożyczać? Gazety, filmy, audiobooki, e-booki,

gry dydaktyczne wydane w wersji pudełkowej i elektronicznej, gry planszowe, podręczniki, kursy językowe w wersji drukowanej i audio, mapy. W niektórych bibliotekach dostępne są specjalistyczne pomoce dydaktyczne, takie jak zabawki sensoryczne, zabawki edukacyjne Montessori.

W bibliotekach organizowane są różne zajęcia edukacyjno-rozwojowe. Niektóre mają charakter cykliczny, a inne są jednorazowe. W każdej bibliotece będą wyglądały inaczej, ale warto się zapoznać z ich ofertą. Poniżej opisane zostaną tylko wybrane na podstawie Biblioteki Publicznej w dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy.

1. Lekcje biblioteczne – to spotkania w bibliotece kierowane do dzieci w konkretnym wieku. Za tło do ważnych tematów, takich jak: zdrowie, tolerancja, dobre traktowanie zwierząt, tradycje, służą książki. Niekiedy fragmenty książek tak inspirują dzieci, że potem chcą poznać całą ich treść i wypożyczają książkę do domu. Jednym z celów lekcji bibliotecznych jest zachęcenie do czytania, zaciekawianie dzieci różnymi treściami zawartymi w książkach.
2. „Muzyczno-literackie spotkania dla dzieci” to cykl spotkań dla dzieci w wieku 3–6 lat, podczas których dzieci poznają bohaterów literackich, ale też grają i tańczą.
3. „Emocje poprzez sztukę” to cykl spotkań dla dzieci w wieku 7–9 lat. Celem spotkań jest wspomaganie rozwoju społeczno-emocjonalnego. Dzieci poprzez działania artystyczne uczą się wyrażać emocje.
4. „Język polski” to cykl zajęć, podczas których rodzic i jego dziecko od 6. roku życia otrzymują wsparcie w nauce czytania, pisania i mówienia.
5. „Literkowe środy” to cykliczne literacko-plastyczne warsztaty wprowadzające w świat liter. Dzieci poznają alfabet, wyliczanki i proste czytanki.

Spśród przytoczonych powyżej zajęć część mogłaby się okazać bardzo pomocna dla rodzica Głuchego i jego dziecka. Biblioteki organizują takie zajęcia, jakich potrzebują czytelnicy. Zatem jeśli w danej miejscowości, dzielnicy mieszka więcej rodzin Głuchych, warto zgłaszać potrzeby do biblioteki. Można wspólnie ustalić, czego potrzebują dzieci KODA albo dzieci Głuche, i poprosić o konkretne zajęcia. Warto dodać, że biblioteki to miejsca użyczające jako partnerzy swoje sale na realizowanie

projektów obywatelskich. Rodzice Głusi również mogą napisać sami lub wspólnie z biblioteką projekt.

Dokumenty potrzebne do zapisania się w bibliotece

[Treść przedstawiona w PJM](#)

Aby zapisać się do biblioteki, trzeba bibliotekarzowi pokazać dokument tożsamości ze zdjęciem, może to być dowód osobisty, legitymacja szkolna, legitymacja studencka, paszport, karta stałego pobytu.

Bez takiego dokumentu zapisanie do biblioteki nie będzie możliwe. Biblioteka będzie przetwarzała dane osobowe czytelnika: imię, nazwisko, PESEL, adres zamieszkania, dane kontaktowe (numer telefonu, adres mailowy). Jednak dane osobowe czytelnika podlegają ochronie zgodnie z postanowieniami Ustawy z dn. 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. nr 133, poz. 883). Biblioteka nie może danych czytelnika nikomu przekazać ani udostępnić.

Biblioteka poprosi o adres zameldowania lub oświadczenie o adresie zamieszkania w celu poświadczenia, że jesteście mieszkańcami zasięgu terytorialnego biblioteki. Dlaczego jest to ważne? Biblioteki działają lokalnie i służą mieszkańcom danej gminy, dzielnicy, powiatu, województwa.

Dokumenty, które trzeba wypełnić

[Treść przedstawiona w PJM](#)

- karta zapisu do biblioteki. Kartę można pobrać on-line i wypełnić w domu lub na miejscu, w bibliotece;
- czasami w samej karcie zapisu dodany jest akapit, a czasami to oddzielny dokument, poświadczenie zapoznania się z regulaminem biblioteki i zaakceptowania go;
- czasami w samej karcie zapisu dodany jest akapit, a czasami to oddzielny dokument: zgoda na przetwarzanie danych osobowych;

- poręczenie – jeśli rodzic zapisuje do biblioteki dziecko niepełnoletnie, to wypełnia dokument, w którym zaświadcza, że przyjmuje na siebie odpowiedzialność za zobowiązania dziecka wobec biblioteki. To rodzic pilnuje, by dziecko przestrzegało regulaminu biblioteki. Jeśli książka ulegnie zniszczeniu, bo dziecko niewłaściwie z niej korzystało, to rodzic ponosi odpowiedzialność. To rodzic musi odkupić nową książkę lub wpłacić na konto biblioteki równowartość książki. Jeśli dziecko nie oddało książki w terminie, również rodzic płaci karę;
- biblioteki są zobligowane do prowadzenia statystyk do celów sprawozdawczych, dlatego mogą zapytać czytelnika o wykształcenie, zawód wykonywany.

Od biblioteki czytelnik otrzymuje

Treść przedstawiona w PJM

- kartę czytelnika – z kartą czytelnika można wypożyczać i oddawać książki. Na ogół karta ma formę plastikowej karty podobnej do karty płatniczej, posiada kod kreskowy;
- konto biblioteczne, na które czytelnik może się zalogować online. Często login do konta to numer karty bibliotecznej;
- w niektórych miastach, np. w Warszawie, czytelnik może mieć kartę czytelnika biblioteki zintegrowaną z kartą miejską, upoważniającą do przejazdów komunikacją miejską. Wtedy dane biblioteczne wgrane są na kartę miejską.

Jeśli korzystasz z pomocy tłumacza

Treść przedstawiona w PJM

- Potrzebę tłumaczenia trzeba zgłosić co najmniej trzy dni wcześniej. Czasami biblioteka ma możliwość połączenia się z tłumaczem online. Na stronie internetowej biblioteki jest umieszczony wzór wniosku, który trzeba złożyć.
- Warto poprosić tłumacza o przetłumaczenie regulaminu biblioteki. Znajomość regulaminu czytelnik poświadczają podpisem, zatem warto wiedzieć, do jakiej odpowiedzialności się zobowiązujemy.

- Można poprosić o oprowadzenie po bibliotece. Warto zapytać, gdzie znajdują się zbiory i jak są podzielone, np. gdzie są kryminały lub fantastyka.
- Warto zapytać, czy któryś z pracowników biblioteki nie uczęszczał na kurs polskiego języka migowego, czasami przez przypadek tak się zdarza.
- Warto umówić się na określony sposób komunikacji czytelnika Głuchego z pracownikami biblioteki. Czy newsletter będzie dobrą formą informowania o wydarzeniach w bibliotece? Czy kontakt mailowy, a może esemesowy? Jak biblioteka ma przypominać o upływającym terminie wypożyczenia książki?
- Obecność tłumacza to dobra okazja do opisania potrzeb Głuchych rodziców i ich dziecka. Warto powiedzieć, czego oczekujecie. Co Was interesuje? Zapytać o zajęcia dla dziecka.
- Zawsze warto zapytać o możliwość tłumaczenia wydarzeń organizowanych przez bibliotekę na polskim język migowy. Jak Głucha mama ma powiadomić bibliotekę, że chce przyjść na spotkanie autorskie i potrzebuje tłumacza? Jakie formalności są z tym związane?

Do czego zobowiązany jest każdy czytelnik

Treść przedstawiona w PJM

Wszystkie obowiązki czytelnika zapisane są w regulaminie, dlatego tak ważne jest zapoznanie się z nim:

- przede wszystkim biblioteka wyznacza czas, na jaki można wypożyczyć książkę. Czas wypożyczenia poszczególnych książek się różni. Na ogół lektury szkolne można wypożyczyć na krótszy okres. Czasami nowości też mają krótszy czas wypożyczenia, na ogół dwa tygodnie. Zwykły czas wypożyczenia to zwykle miesiąc. W bibliotece można otrzymać wydruk z datami zwrotu książki;
- termin zwrotu książki można przedłużyć, pod warunkiem, że inny czytelnik jej już nie zarezerwował. Przedłużyć czas wypożyczenia można na koncie czytelnika lub osobiście w bibliotece;
- jeśli książka nie zostanie oddana w terminie, trzeba zapłacić karę za każdy dzień przetrzymania książki. Biblioteka może również pobierać opłaty za upomnienie

o przekroczeniu terminu oddania książki. Takie upomnienie może wysłać pocztą na adres zamieszkania czytelnika. Cennik opłat za nieterminowy zwrot znajduje się w bibliotece, wyjątkiem są biblioteki szkolne, które nie pobierają opłat. do czasu zapłacenia kary za nieterminowy zwrot, czytelnik nie może wypożyczyć kolejnych książek;

- zapłacić również trzeba za zagubioną lub zniszczoną książkę. Tutaj nie ma usprawiedliwienia, że „niechcący dziecko wylało sok”, „pies pogryzł książkę” albo „została na balkonie, kiedy padał deszcz”;
- czytelnik może chodzić między regałami i wziąć do ręki książkę, która zwróciła jego uwagę. Jednak ma obowiązek odłożenia książki dokładnie w to samo miejsce, z którego ją wyjął, lub położenia jej na specjalny wózek, jeśli stoi obok regałów. Nie można odłożyć książki gdziekolwiek;
- czytelnik zobowiązany jest do dbania o księgozbiór w bibliotece. Nie można niszczyć książek, drzeć ich, zaginać kartek, rzucać nimi. Dlatego ważne jest, by dziecku wyjaśnić, co może, a czego mu nie wolno robić w bibliotece;
- generalna zasada w bibliotece mówi, że należy zachowywać się po cichu. W miejscach przeznaczonych do pracy naukowej, w czytelni, obowiązuje zakaz prowadzenia rozmów. Trzeba też wyciszyć telefon;
- przy przeglądaniu książek pomiędzy regałami nie wolno jeść. W niektórych bibliotekach są wydzielone specjalne miejsca, np. do karmienia dzieci lub w których można zrobić sobie herbatę lub kawę.

Sposoby wypożyczenia książki:

[Treść przedstawiona w PJM](#)

- książkę można wypożyczyć w bibliotece. Można samemu znaleźć ją na półce lub poprosić bibliotekarza, by pomógł ją znaleźć;
- książkę można zamówić online poprzez konto czytelnika. Wtedy książki będą czekały kolejnego dnia do odbioru w czytelni;
- niektóre biblioteki proponują wypożyczenia i zwroty książek przez księżkomat. Działanie księżkomatu przypomina działanie paczkomatu. Czytelnik zamawia

książkę online i zaznacza, że chce ją odebrać w książkomacie. Kiedy pracownik biblioteki umieści książkę w książkomacie, czytelnik otrzymuje wiadomość SMS lub email, że książka czeka na odbiór. Książkomaty czynne są całą dobę, dlatego czytelnik może o dowolnej porze odebrać zamówioną pozycję;

- niektóre biblioteki mają specjalną ofertę dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami ruchowo lub mających kłopot z poruszaniem się. Książka takim osobom dostarczana jest do domu przez bibliotekarza lub wolontariusza bibliotecznego. Czytelnik zamawia książki poprzez katalog online na swoim koncie czytelnika, następnie są mu one przywożone do domu. Podczas tej samej wizyty bibliotekarz albo osoba będąca wolontariuszem w bibliotece przynosi nowe, zamówione książki i zabiera te, które już zostały przeczytane.

Sposoby oddania książki do biblioteki:

[Treść przedstawiona w PJM](#)

- książkę można oddać osobiście w bibliotece;
- można ją umieścić we wrzutni. To specjalny pojemnik z otworem, przez który można książkę wrzucić do środka. W ten sposób można oddać książkę poza godzinami pracy biblioteki;
- jeśli biblioteka ma książkomat, można w nim również dokonać zwrotu książki.

Sposoby sprawdzania, czy książka jest dostępna:

[Treść przedstawiona w PJM](#)

- można zapytać bibliotekarza osobiście lub przez mail,
- można sprawdzić w katalogu online.

Co zawiera katalog online:

[Treść przedstawiona w PJM](#)

W katalogu zapisane są wszystkie zasoby biblioteczne, w tym książki, multimedia, gry... czyli wszystko, co może wypożyczyć biblioteka. W katalogu można:

- sprawdzić, jakie książki można wypożyczyć;
- zobaczyć, jakie są planowane zakupy nowości wydawniczych;
- sprawdzić dostępność książki lub audiobooka, na jak długo został wypożyczony;
- dokonać rezerwacji książki lub innych materiałów bibliotecznych;
- otrzymać dane książki lub innej publikacji;
- w katalogu można również sprawdzić, gdzie konkretna książka się znajduje w bibliotece (w którym dziale i pod którym numerem Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej).

Część trzecia. Instruktaż

 [Treść przedstawiona w PJM](#)

Jak korzystać z konta bibliotecznego ze strony internetowej biblioteki. Przewodnik praktyczny.

Strony internetowe bibliotek

Obecnie niemal każda biblioteka publiczna ma swoją stronę internetową. Na takiej stronie zawarte są informacje o bibliotece, jej działaniach i zbiorach. W bibliotekach realizowane są różne projekty, spotkania, konferencje, wydarzenia. Jedną z zakładek na stronie biblioteki jest logowanie do konta czytelnika. Czasami bezpośrednio można zalogować się z zakładki „Zaloguj się”, a czasami trzeba wejść w zakładkę „Katalog”.

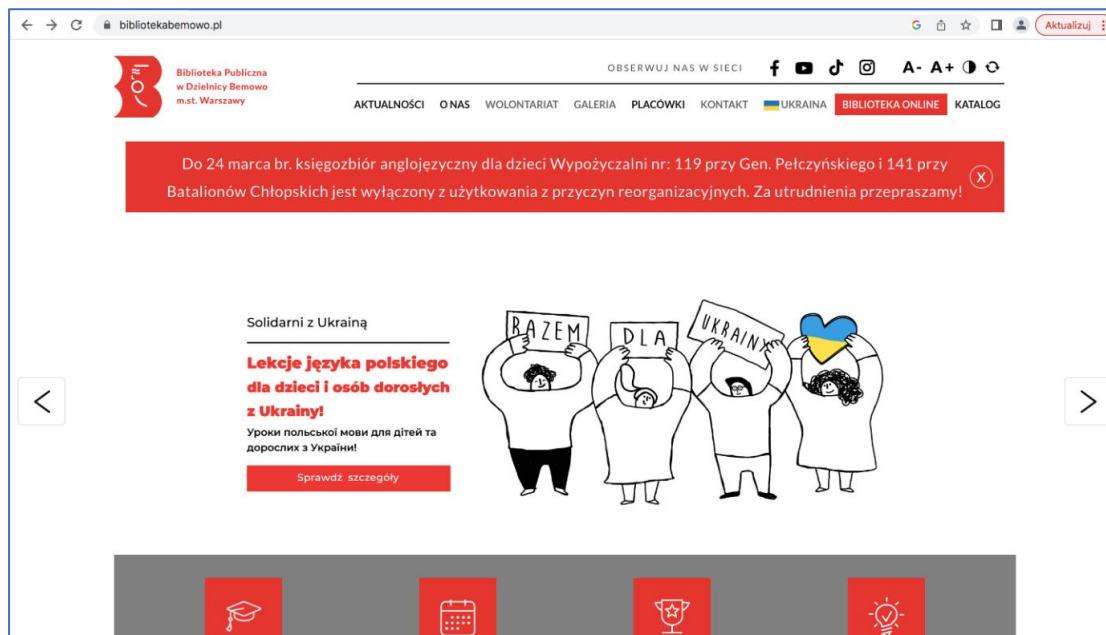
Bezpośrednie logowanie do konta czytelnika

The screenshot shows the website of Biblioteka Kraków. The navigation menu includes: Aktualności, O bibliotece, Wydarzenia, Filie, Katalogi i e-booki, **Zaloguj się**, Dla czytelników, and Kontakt. Below the menu is a banner for the 'KONKURS CZYTELNIK ROKU 2023' with a 'WIĘCEJ' button. A row of buttons includes: ZNAJDŹ KSIĄŻKĘ, GODZINY OTWARCIA, WYDARZENIA, KRAKÓWCZYTA.PL, and DLA SZKÓŁ I PRZEDSZKOLI. A news section features 'Gala finałowa konkursu „Czytelnik Roku 2022” [fotorelacja]!' with a 'Czytaj dalej >' link. A yellow box highlights 'Nagroda Żółtej Ciżemki'. A Facebook icon is on the right. At the bottom, a URL is provided: <https://www.biblioteka.krakow.pl/czytelnik-roku-2023-wez-udzial-w-konkursie/> – **weź udział w konkursie i zdobądź**

Rysunek 1. Przykład strony internetowej Biblioteki Kraków, na której można bezpośrednio zalogować się do konta czytelnika poprzez kliknięcie na pasku „Zaloguj się”.

Inaczej zorganizowana jest Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Bemowo m. st. Warszawy, co pokazuje rysunek numer 2.

Rysunek 2. Przykład strony internetowej Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy, na której trzeba wejść w zakładkę „Katalog”, by zalogować się do konta czytelnika.

Po wejściu w katalog w menu bocznym wyświetla się możliwość zalogowania zapisana jako „Twoje konto”, co prezentuje rysunek numer 3.

Rysunek 3. Przykład strony internetowej Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy, na której po wejściu w zakładkę „Katalog” ukazuje się w menu bocznym możliwość zalogowania na konto pod nazwą „Twoje konto”.

Systemy katalogowania książek

Treść przedstawiona w PJM

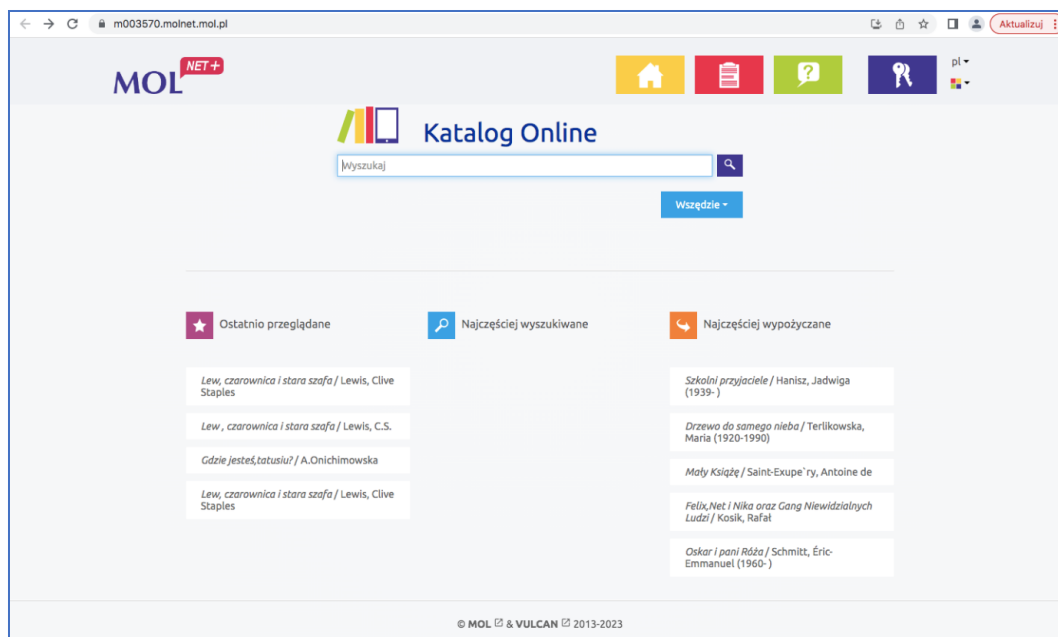
Każda biblioteka ma swój system katalogowania książek. Mogą one różnić się szatą graficzną i niektórymi funkcjami. Jednak każdy system katalogowania pozwala na przeszukiwanie zasobów biblioteki:

- książkowych,
- multimedialnych,
- rzeczowych, np. gier planszowych.

W systemach katalogowych każdy czytelnik ma swoje konto biblioteczne poprzez które:

- wyszukuje książkę;
- zamawia książkę;
- rezerwuje książkę, jeśli jest wypożyczona przez innego czytelnika;
- prolonguje książkę, czyli przedłuża termin jej zwrotu.

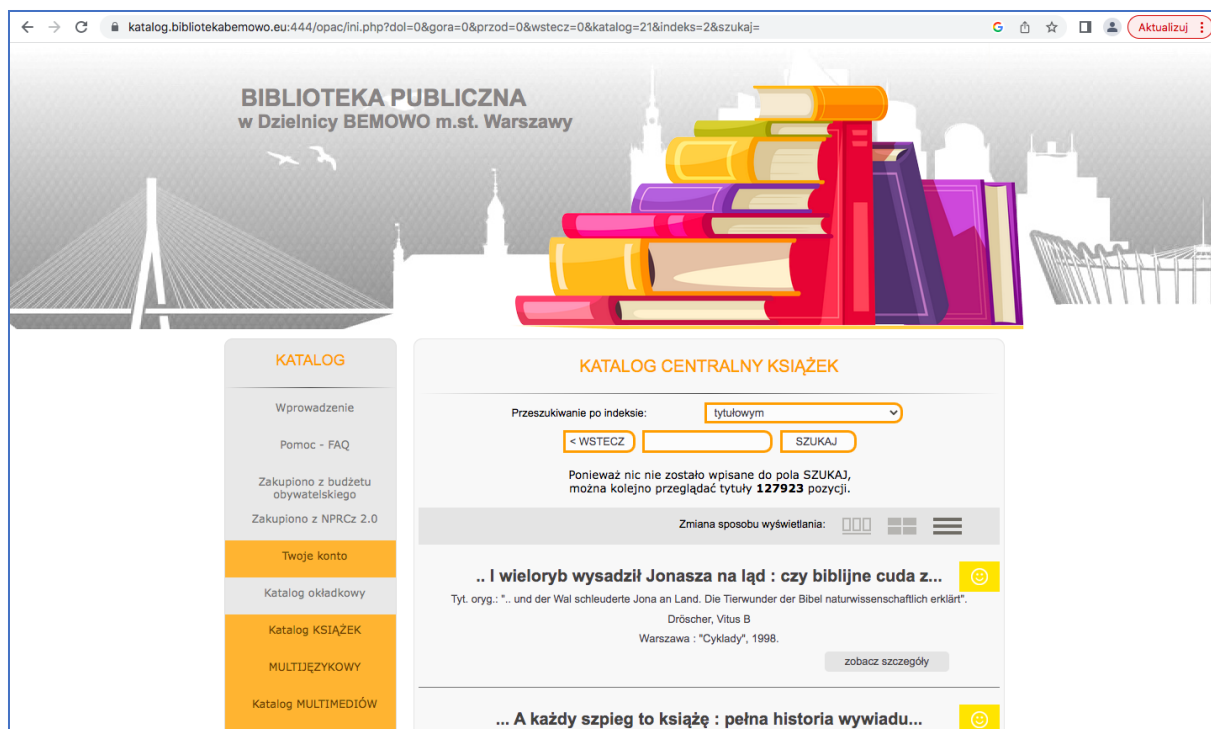
Poniżej przykłady takich systemów. Pierwszym z nich jest MOL NET +, przedstawiony na rysunku numer 4.

Rysunek 4. System MOL NET+, który pozwala na stworzenie katalogu elektronicznego OPAC. Jest to system najczęściej stosowany w bibliotekach szkolnych.

W systemie MOL NET+ zastosowano ikonki. By zalogować się do niego, trzeba kliknąć ikonkę „Klucze”.

W innych katalogach umieszczono słowne etykiety czynności, które może wykonać użytkownik. Kolejny znany i stosowany w bibliotekach publicznych system katalogowania to Mateusz.

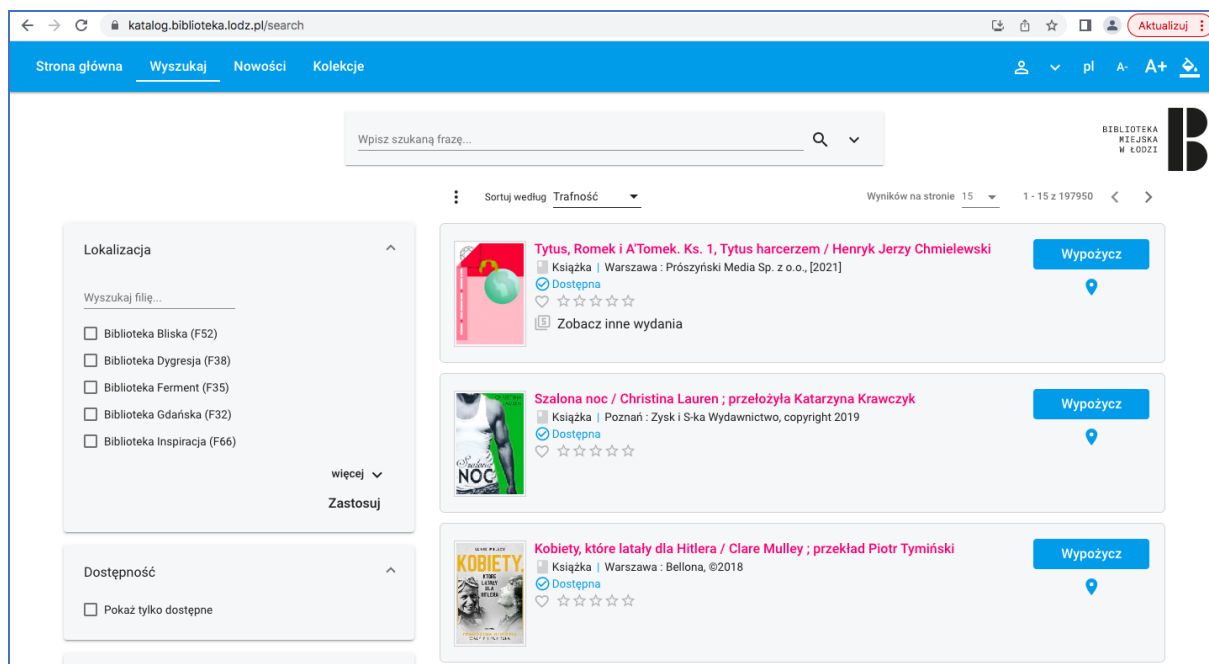
Rysunek 5. System biblioteczny Mateusz.

Aby zalogować się do katalogu Mateusz, trzeba wejść w menu bocznym w pole „Twoje konto”.

Kolejny katalog używany przez biblioteki to Sowa. Opiera się na ikonkowym menu.

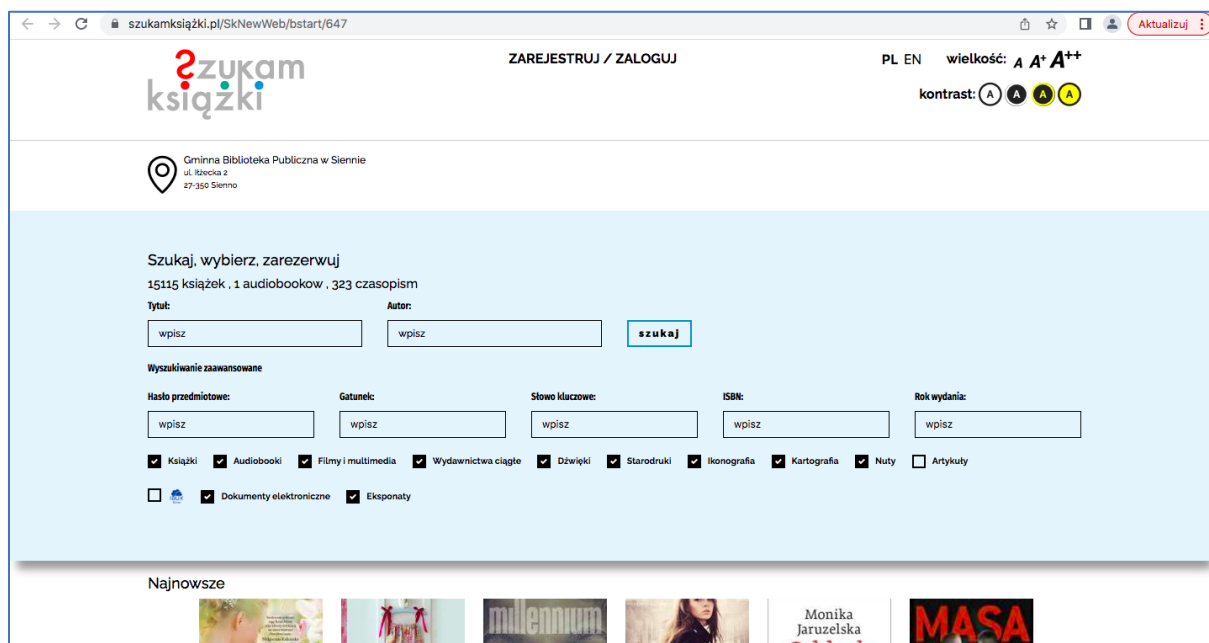
Aby zalogować na konto czytelnika, trzeba w górnym pasku kliknąć ikonkę człowieka.

Rysunek 6. System katalogowania Sowa z ikonką człowieka jako formą logowania do konta czytelnika.

Zupełnie inaczej to wygląda w systemie katalogowania Mak+ (MAKPlus), w którym na środku górnego paska widnieje napis „Zarejestruj/Zaloguj”. Po kliknięciu w niego użytkownik poproszony jest o podanie danych do logowania.

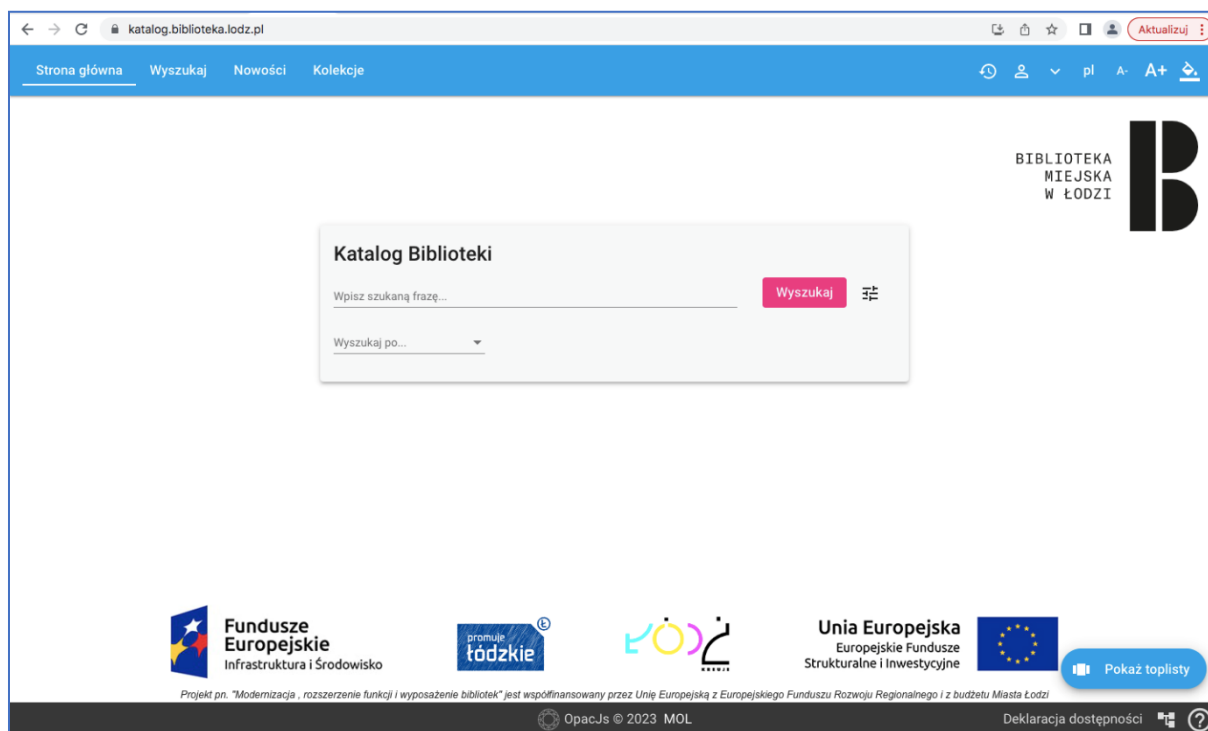
Rysunek 7. System katalogowania MAK+, widok strony do logowania na konto.

Systemów katalogowania jest znacznie więcej niż te przedstawione powyżej. Nie uda nam się jednak opisać wszystkich.

Przeszukiwanie katalogu

Treść przedstawiona w PJM

Niezależnie od szaty graficznej systemu bibliotecznego w każdej książce można wyszukać na kilka sposobów. W dalszej części zostanie przedstawione przeszukiwanie katalogu na podstawie porównania dwóch systemów bibliecznych: Sowy i Mateusza. W katalogu Sowa system wyświetla możliwość „Wpisania szukanej frazy” lub „Wyszukania po”.

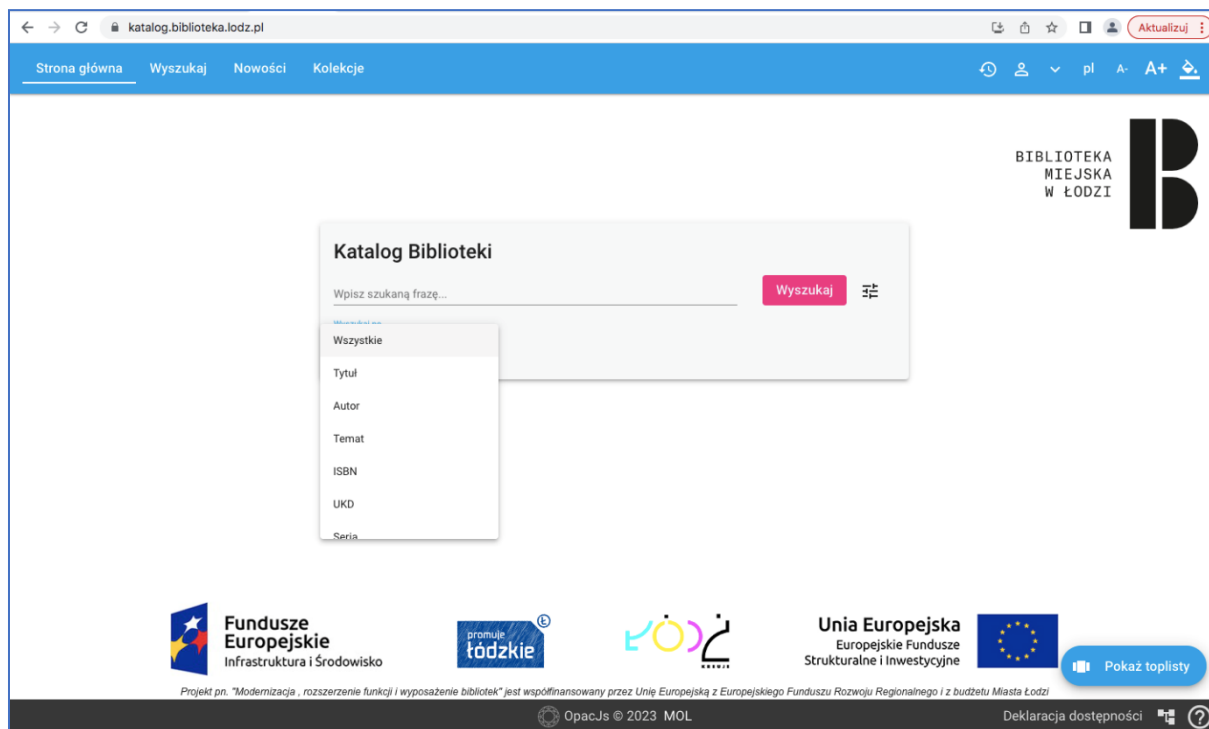

Rysunek 8. Widok okna wyszukiwania w katalogu w systemie Sowa.

Po rozwinięciu okienka „Wyszukaj” pojawiają się następujące kryteria wyszukiwania:

- tytuł,
- autor,
- temat.

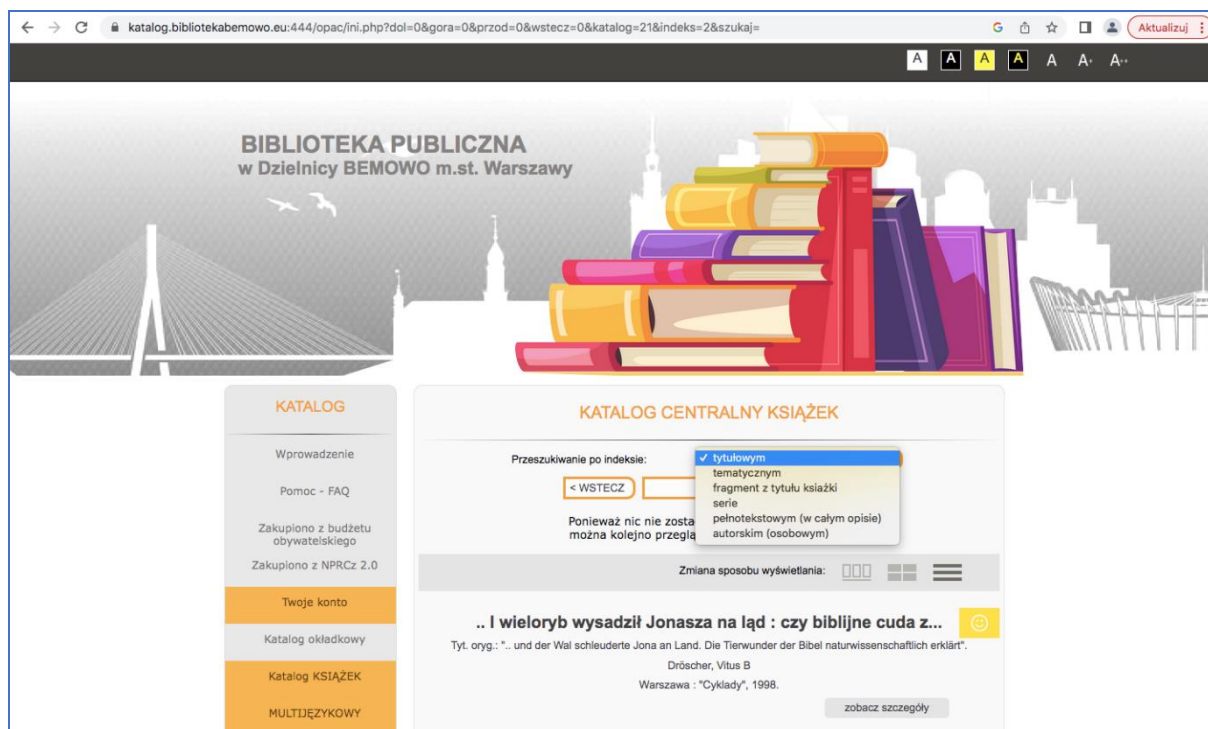
To są najczęściej stosowane sposoby wyszukiwania, sortowania i przeglądania zbiorów bibliotecznych. Kolejność kryteriów wyszukiwania w poszczególnych systemach katalogowania jest inna. Zostanie to pokazane w dalszej części instruktażu.

Rysunek 9. Widok okna wyszukiwania w katalogu Sowa z rozwiniętym menu „wyszukaj po”.

System biblioteczny Mateusz jest trochę inaczej zbudowany. Najpierw prosi o wskazanie kryterium wyszukiwania, które jest nazwane „Przeszukiwanie po indeksie”.

Jako domyślne ustawione jest wyszukiwanie po tytule. Gdy rozwinię się menu, pokazują się pozostałe możliwości: tematyczne, po fragmencie z tytułu książki, serii, pełnotekstowym i autorskim. W tym systemie wyszukiwanie przy pomocy nazwiska autora jest na końcu rozwinięcia menu.

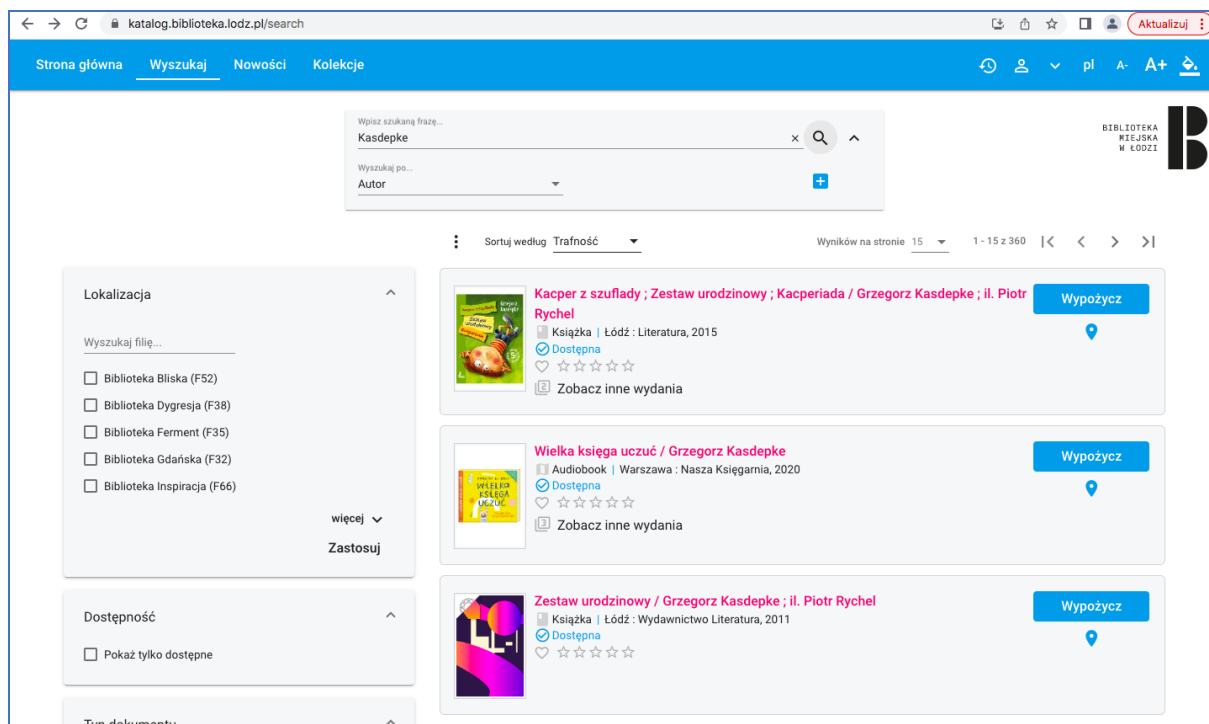

Rysunek 10. Widok okna wyszukiwania w katalogu Matusz z rozwiniętym menu: „Przeszukaj po indeksie”.

Wyszukiwanie w katalogu poprzez autora

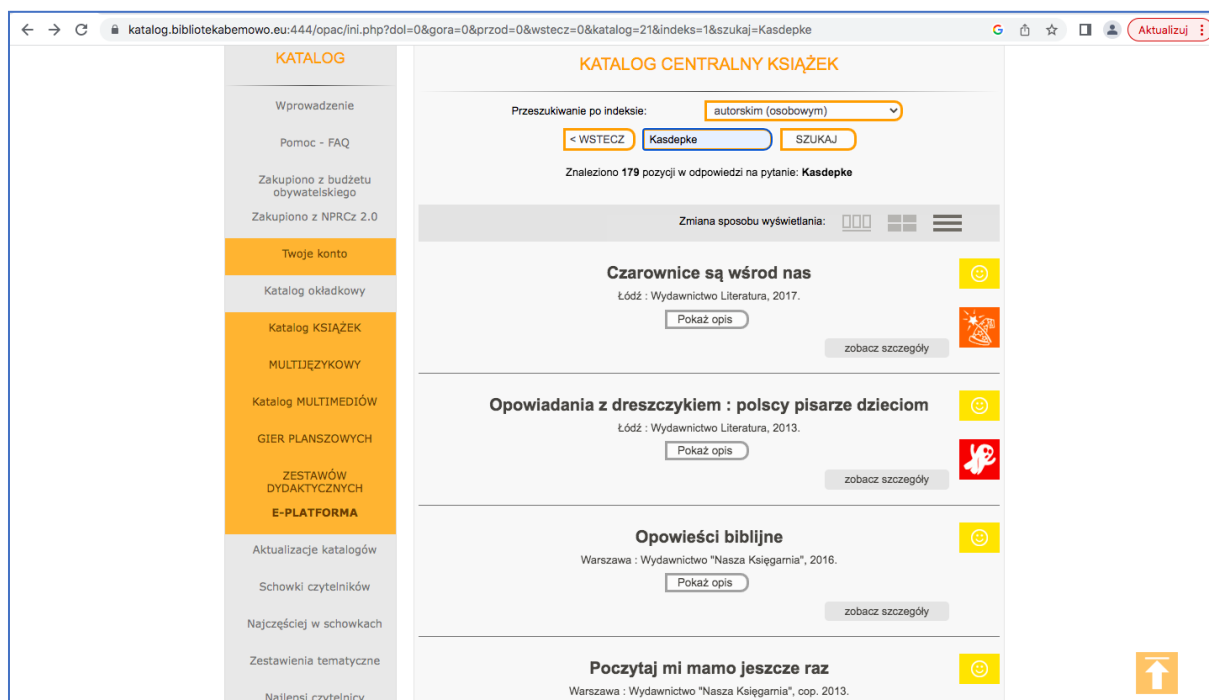
Treść przedstawiona w PJM

- gdy znamy nazwisko autora i chcemy zobaczyć, jakie książki napisał;
- pamiętamy nazwisko autora, ale nie pamiętamy tytułu. Przez nazwisko autora możemy wyszukać książkę.
- W katalogu Sowa trzeba w pole „Wpisz szukaną frazę” wpisać nazwisko autora, a w polu „Wyszukaj po” wybrać „Autor”. W poniższym przykładzie wpisano nazwisko Kasdepke (osoba wpisująca miała na myśli autora wielu książek dla dzieci – Grzegorza Kasdepke, ale pamiętała tylko jego nazwisko). W takim wyszukiwaniu system odnalazł wszystkie książki napisane przez Grzegorza Kasdepke i zakupione przez bibliotekę. Jest ich 360. Warto dodać, że system wyszukał również książki, w których Grzegorz Kasdepke jest współautorem albo jednym z wielu autorów.

Rysunek 11. Widok okna katalogu Sowa. Wyszukiwanie po „autorze”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się nazwisko Kasdepke.

Tak wygląda w systemie Sowa wyszukiwanie według nazwiska autora. W katalogu bibliotecznym Mateusz wygląda to inaczej, oto przykład:

Rysunek 12. Widok okna katalogu Mateusz. Przeszukiwanie po indeksie „autorskim (osobowym)”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się nazwisko Kasdepke.

W polu „Przeszukiwanie po indeksie” należy wybrać wyszukiwanie „autorskim (osobowym)”, a w pustym polu poniżej wpisać nazwisko: Kasdepke. Tutaj pozycji tego autora, które są dostępne w tej bibliotece, jest 179.

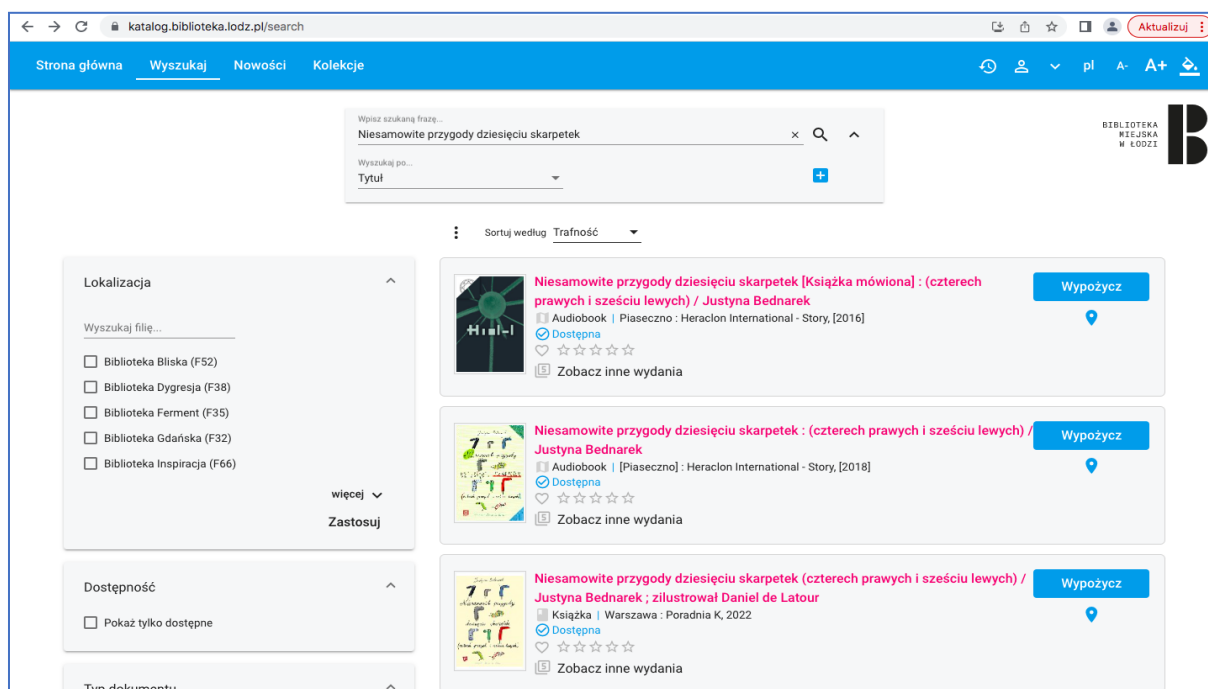
Dlaczego liczba dostępnych książek się różni? Tu nie chodzi o system katalogowania: Sowa czy Mateusz. System informuje tylko, ile książek tego autora zostało zakupionych i udostępnionych przez daną bibliotekę. Każda biblioteka ma swój zbiór książek i nie ma odgórnych ustaleń, ile książek danego autora powinna zakupić. Wszystko zależy od budżetu biblioteki.

Wyszukiwanie w katalogu poprzez tytuł

Treść przedstawiona w PJM

Kiedy nie znamy autora, ale znamy tytuł książki, możemy wyszukać ją w katalogu pod kryterium wyszukiwania „Tytuł”.

W systemie Sowa, w polu „Wpisz wyszukiwaną frazę” należy wpisać tytuł, np. „Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek”, a w polu „Wyszukaj po” wybrać „Tytuł”. System wyszuka wszystkie pozycje o takim tytule.

The screenshot shows the search results page for the title "Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek" in the Sowa library catalog. The search criteria are set to "Tytuł". The results are sorted by "Trafność". Three items are displayed:

- Item 1:** "Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek [Książka mówiona] : (czterech prawych i sześciu lewych) / Justyna Bednarek". It is an audiobook from Piaseczno: Heraclon International - Story, [2016]. It is available and has a "Wypożycz" button.
- Item 2:** "Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek : (czterech prawych i sześciu lewych) / Justyna Bednarek". It is an audiobook from Piaseczno: Heraclon International - Story, [2018]. It is available and has a "Wypożycz" button.
- Item 3:** "Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek (czterech prawych i sześciu lewych) / Justyna Bednarek ; zilustrował Daniel de Latour". It is a book from Warszawa: Poradnia K, 2022. It is available and has a "Wypożycz" button.

On the left side, there are filters for "Lokalizacja" (Biblioteka Bliska (F52), Biblioteka Dygresja (F38), Biblioteka Ferment (F35), Biblioteka Gdańska (F32), Biblioteka Inspiracja (F66)), "Dostępność" (Pokaz tylko dostępne), and "Typ dokumentu".

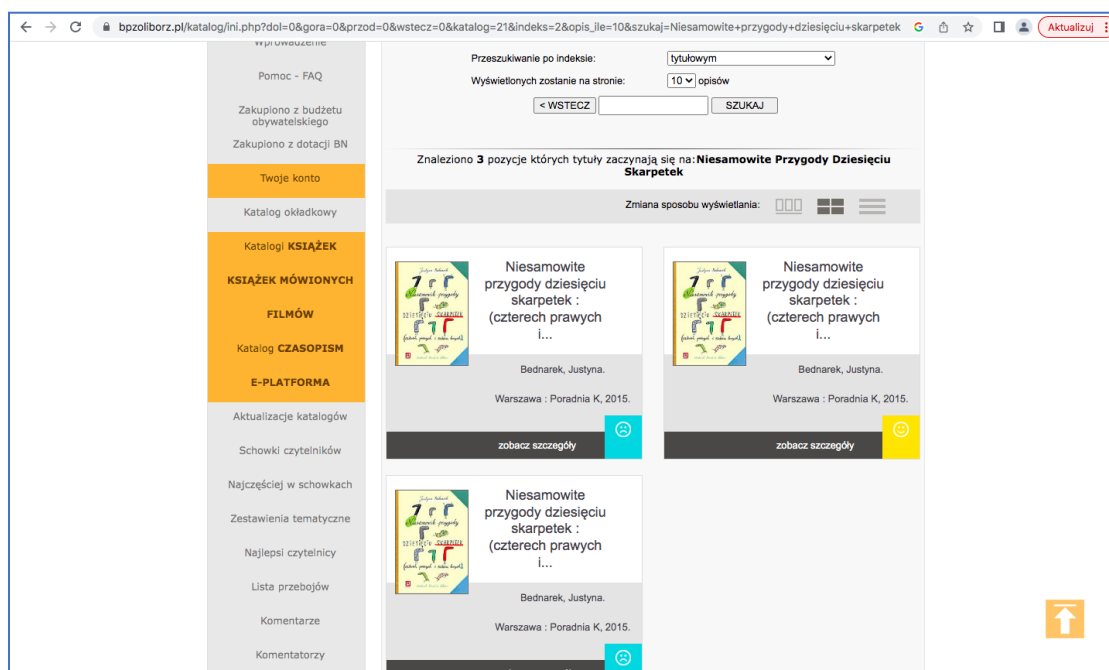
Rysunek 13. Widok okna katalogu Sowa. Wyszukiwanie po: „tytuł”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się tytuł: „Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek”.

Do pola „Tytuł” wpisujemy sam tytuł, nie dajemy cudzysłowu.

Na co trzeba uważać:

- pod tym samym tytułem znajdują się zarówno książki drukowane w wersji papierowej (widnieją jako 3 w wynikach wyszukiwania) i audiobooki, 2 pierwsze pozycje w wyszukiwaniu. Trzeba wybrać właściwą wersję. Można też zamówić książkę i audiobook.

Nieco inaczej wygląda to w katalogu Mateusz. Należy w polu „Przeszukiwanie po indeksie” wybrać „tytułowym”, a poniżej wpisać tytuł „Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek”. Wyniki takiego wyszukiwania przedstawia rysunek numer 14.

Rysunek 14. Widok okna katalogu Mateusz. Przeszukiwanie po indeksie „tytułowym”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się tytuł „Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek”.

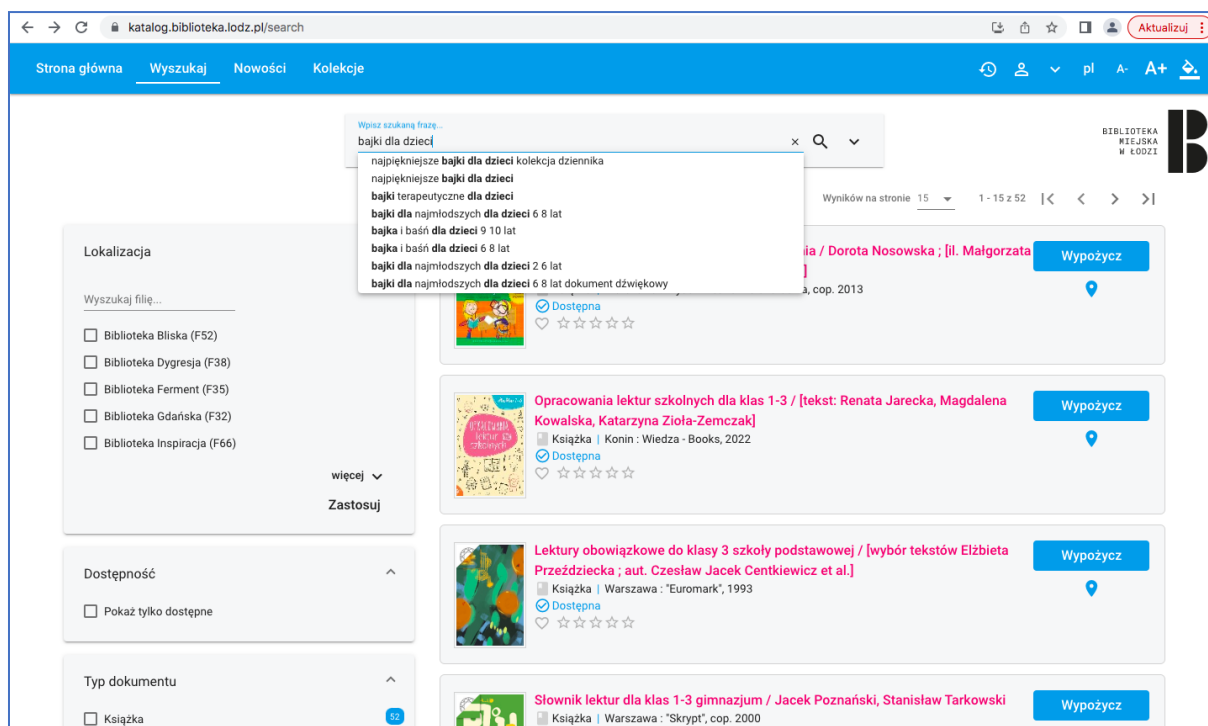
Dlaczego w obu systemach widnieją różne słowa? W Sowie wybieramy „tytuł”, a w Mateuszu „tytułowym”. To inny zapis tego samego sposobu wyszukiwania. Wynika on z gramatyki języka polskiego. Słowo „tytuł” to rzeczownik. Słowo „tytułowym” to przymiotnik. Niezależnie od tego, czy katalog biblioteczny posługuje się słowem zapisanym jako rzeczownik, czy jako przymiotnik, wyszukuje w ten sam sposób.

Wyszukiwanie w katalogu poprzez temat

Treść przedstawiona w PJM

W katalogu Sowa, jeśli nie mamy dokładnych danych książki, której szukamy – ani nie znamy tytułu, ani autora – to wyszukujemy poprzez temat. W polu

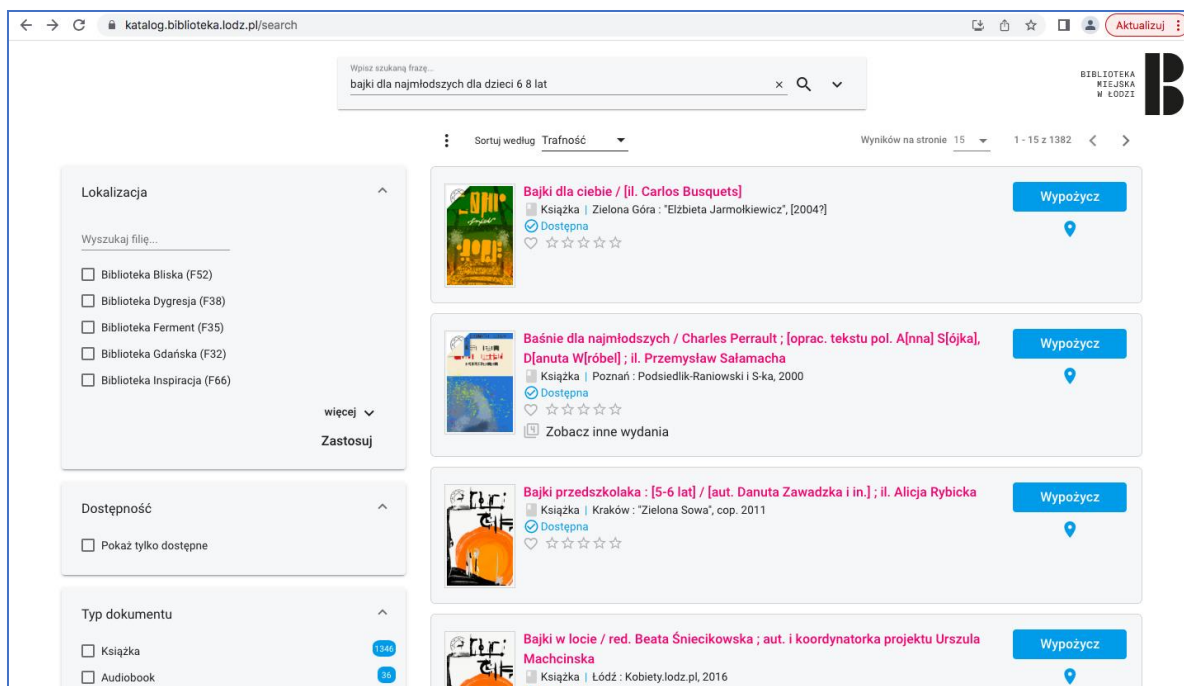
„Wpisz szukaną frazę” wpisujemy „bajki”. W polu „Wyszukaj po” należy wybrać „Temat”. Przykładem może być sytuacja, gdy chcemy dziecku przeczytać bajki albo wypożyczyć bajki, by dziecko samo czytało, ale nie znamy tytułu ani nie znamy autora. Można wtedy w menu wpisać „bajki dla dzieci”. System sam podpowie możliwe kryteria wyszukiwania, w tym wiek dziecka.

Rysunek 15. Widok okna katalogu Sowa. Wyszukiwanie po „temat”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się „bajki dla dzieci”.

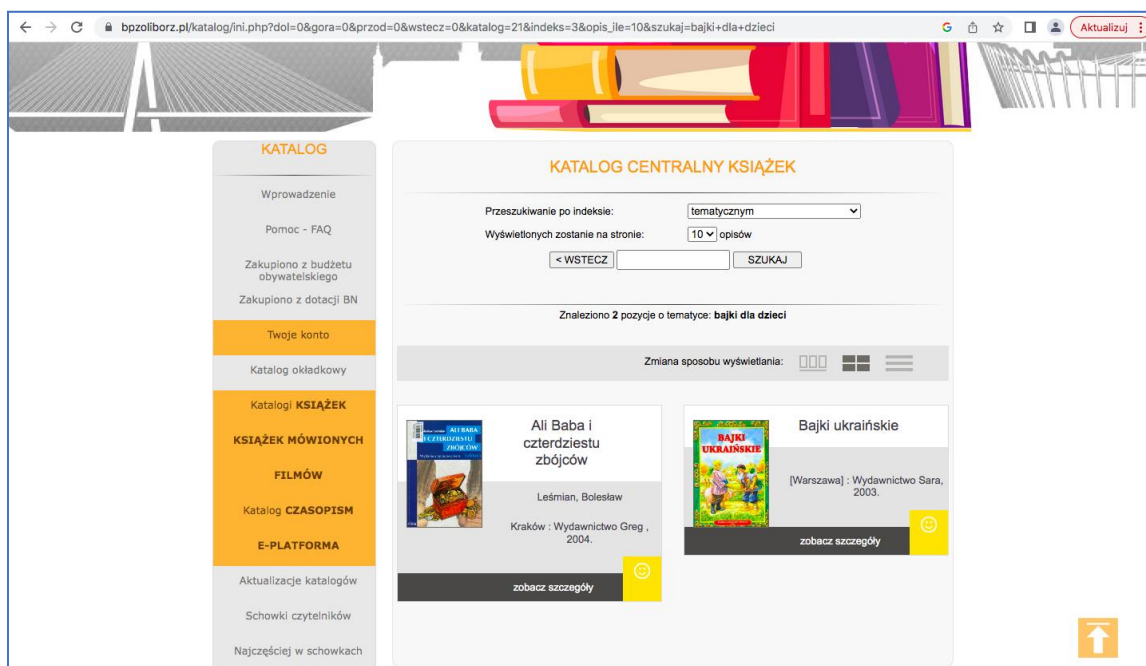
Gdy wśród podpowiedzi wybierzemy np. „Bajki dla najmłodszych dzieci dla dzieci 6-8 lat”, system wyszuka wszystkie bajki w takiej kategorii.

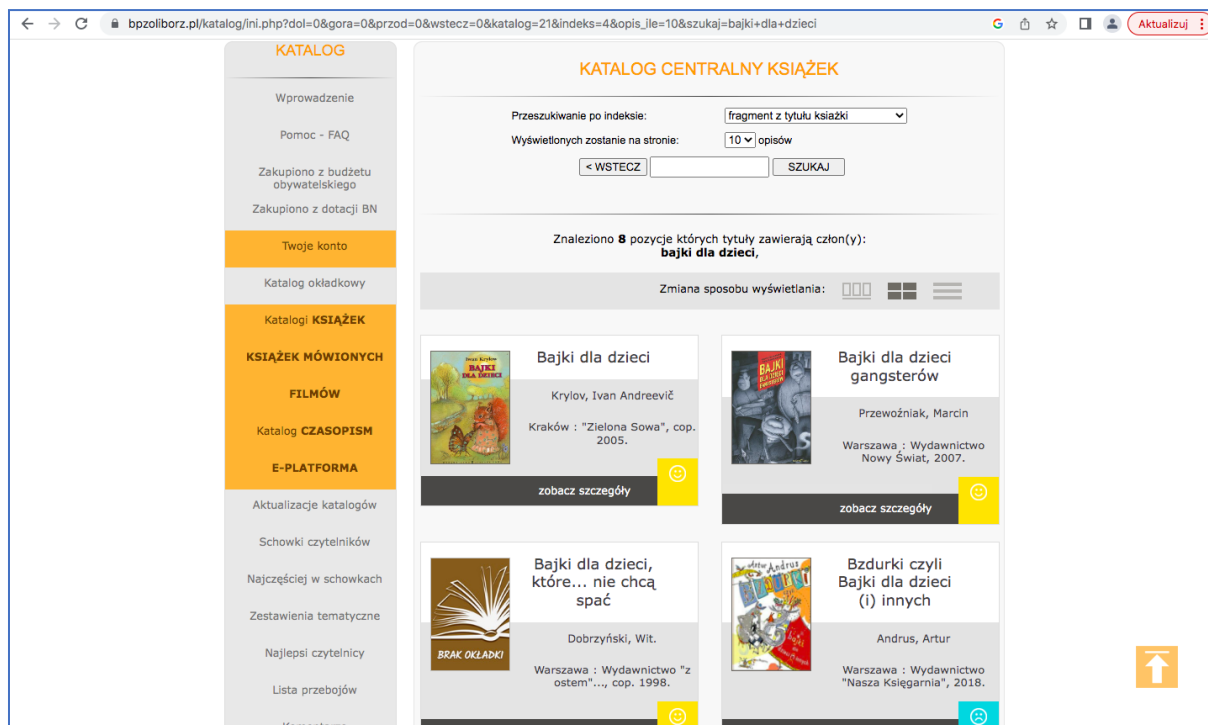
Rysunek 16. Widok okna katalogu Sowa. Wyszukiwanie po „temat”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się „Bajki dla najmłodszych dzieci dla dzieci 6-8 lat”.

W katalogu Mateusz należy w polu „Przeszukiwanie po indeksie” wybrać „tematycznym”, a poniżej wpisać „bajki dla dzieci”. Wyniki takiego wyszukiwania przedstawia rysunek numer 17.

Rysunek 17. Widok okna katalogu Mateusz. Przeszukiwanie po indeksie „tematycznym”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się nazwa „Bajki dla dzieci”.

W katalogu Mateusz system nie podpowiada, nie rozszerza wpisanych przez czytelnika fraz. Wyszukuje też znacznie mniej pozycji. Jednak gdy w polu „Przeszukiwanie po indeksie” wybrane zostanie „fragment z tytułu”, a poniżej wpisane „bajki dla dzieci”, pojawia się znacznie więcej książek do wyboru. Wyniki takiego wyszukiwania prezentuje rysunek 18.

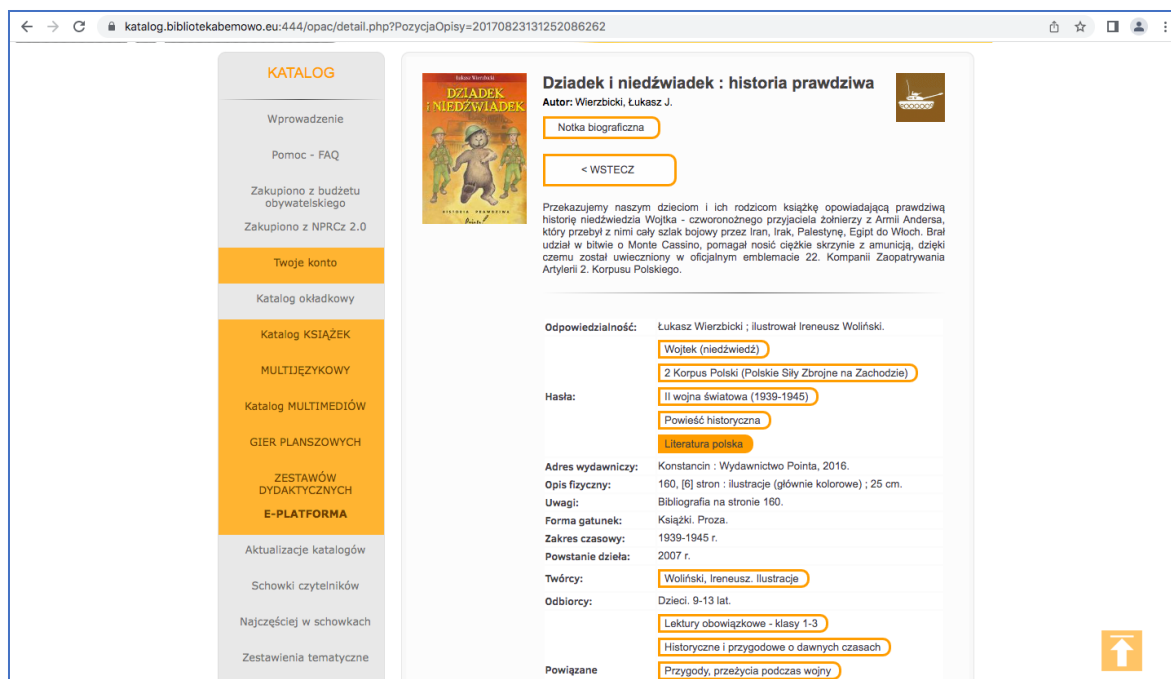
Rysunek 18. Widok okna katalogu Mateusz. Przeszukiwanie po indeksie „fragment z tytułu”, gdy w wyszukiwanej frazie znajduje się nazwa „bajki dla dzieci”.

Dlatego warto przeszukiwać katalog biblioteczny pod różnymi kryteriami. Zwiększy to szansę na znalezienie właściwej książki.

Zamawianie książki

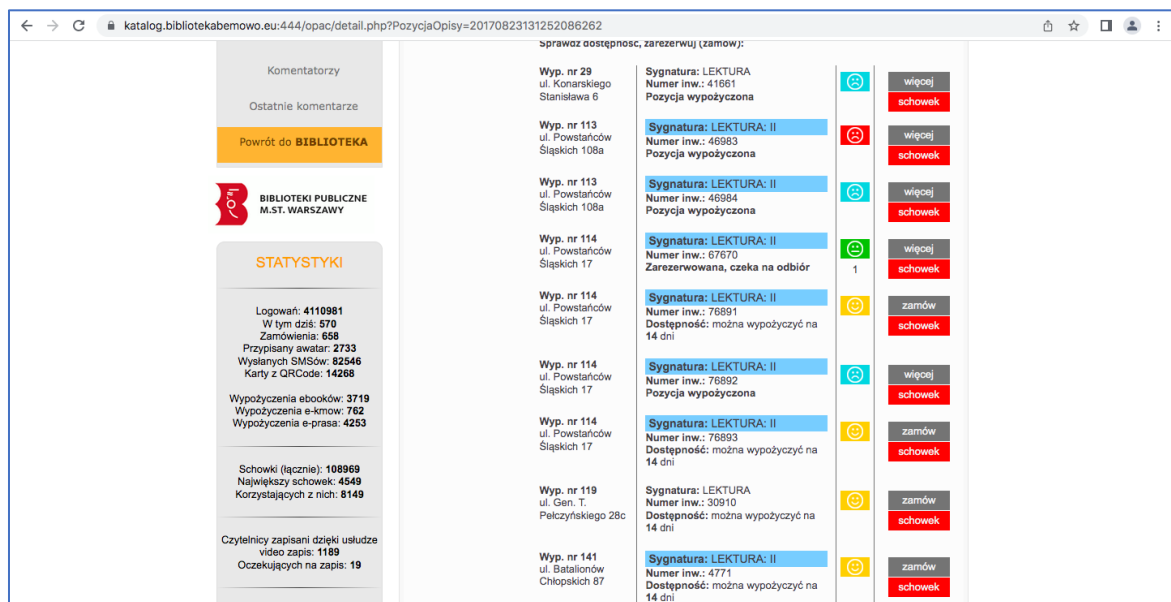
Treść przedstawiona w PJM

Gdy już mamy konto czytelnika, możemy online dokonywać zamówienia książki. Po zalogowaniu trzeba wyszukać w katalogu daną książkę. W przykładzie katalogu Mateusz wyszukano lekturę dla dziecka pod tytułem „Dziadek i niedźwiadek: historia prawdziwa”. Na ekranie wyświetlił się tytuł, zdjęcie okładki, krótki fragment wstępu do książki oraz dokładny opis biblioteczny publikacji.

Rysunek 19. Widok okna katalogu Mateusz z wyszukaną lekturą.

Po przesunięciu kursorem w dół pojawia się opis egzemplarzy dostępnych w danej bibliotece. W katalogu Mateusz system emotikonki ułatwia wyszukanie książki, która jest aktualnie dostępna. Sygnalizuje ją uśmiechnięta buźka. Jeśli buźka jest smutna, oznacza to, że książkę wypożyczył inny użytkownik.

Rysunek 20. Widok okna katalogu Mateusz z danymi o dostępności poszczególnych książek.

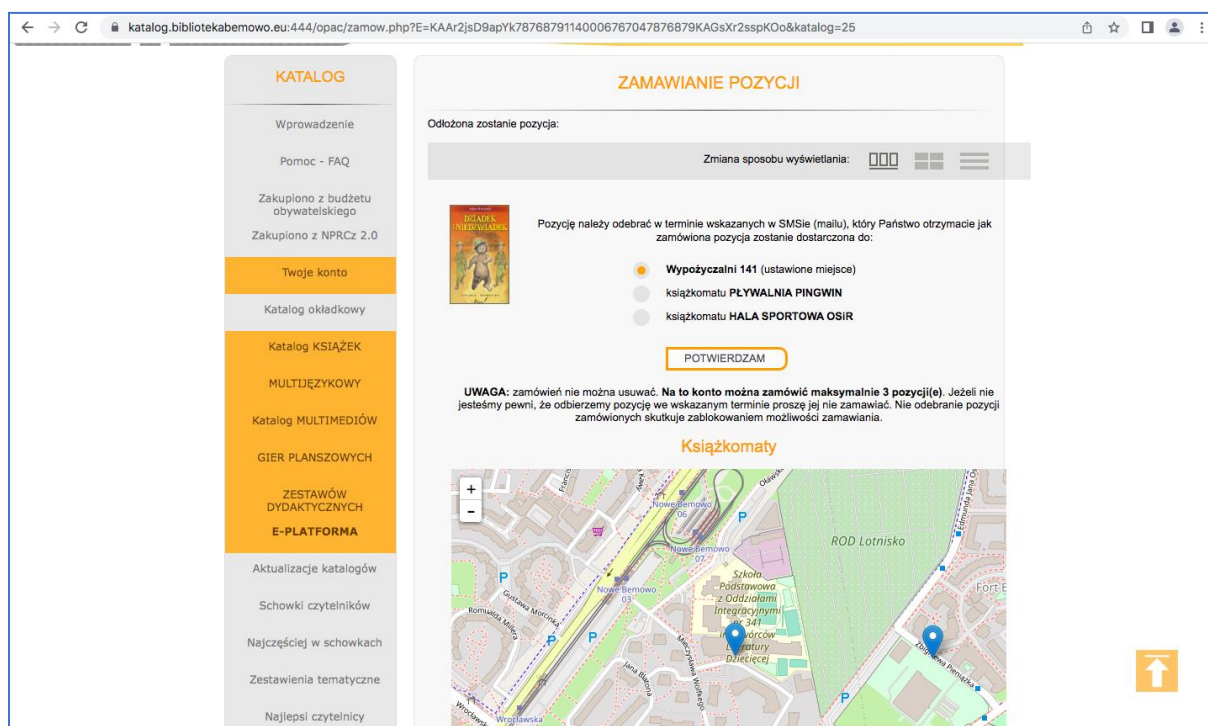
Po kliknięciu w pole „Zamawiam” przy żółtej emotikonce system przenosi użytkownika na kolejną stronę, na której trzeba wybrać miejsce odbioru książki.

Akurat w tej bibliotece można odebrać książkę na kilka sposobów:

- osobiście w placówce bibliotecznej,
- w jednym z dwóch książkomatów – opcja 2 i 3.

Dodatkowo biblioteka uprzedza, że w wiadomości SMS lub e-mail będzie informacja, kiedy będzie można odebrać książkę.

Po wyborze miejsca odbioru trzeba zatwierdzić zamówienie, klikając w „Potwierdzam”.

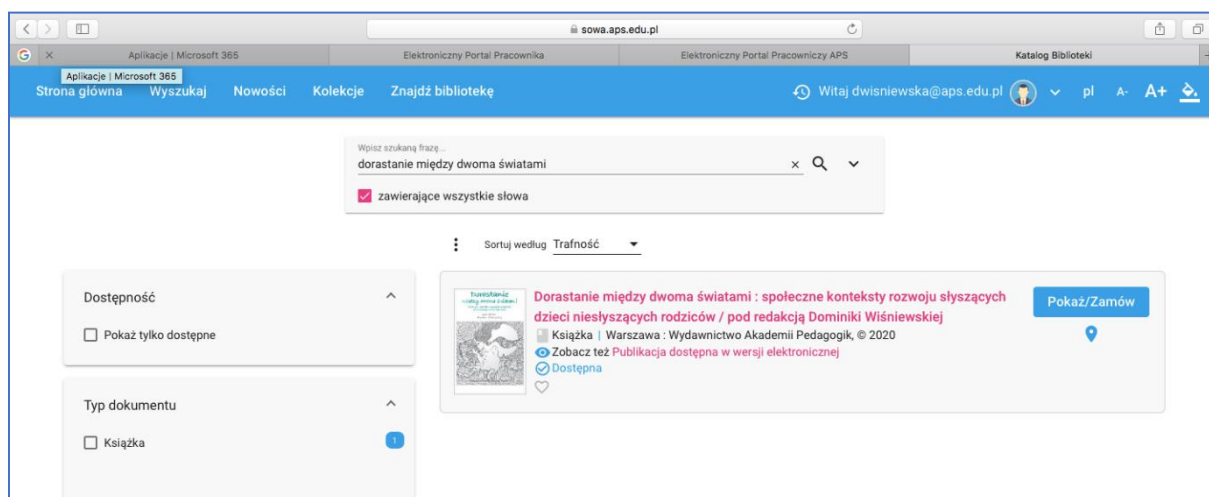
Rysunek 21. Widok okna katalogu Mateusz z możliwymi opcjami odbioru książek.

Potwierdzenie przekierowuje użytkownika na jego konto biblioteczne. Pojawia się w nim informacja, że użytkownik ma jedną pozycję zamówioną. Biblioteka prosi o oczekiwanie na dalsze informacje.

Rysunek 22. Widok okna katalogu Mateusz po potwierdzeniu wyboru miejsca odbioru książki.

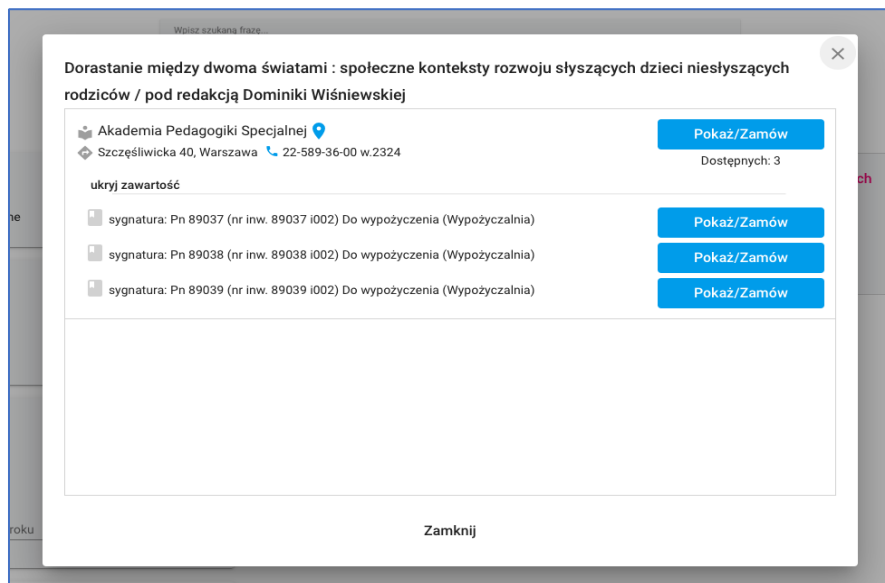
Zamawianie książki w katalogu Sowa wygląda trochę inaczej. Po wyszukaniu książki np. „Dorastanie między dwoma światami: społeczne konteksty rozwoju słyszących dzieci niesłyszących rodziców” pojawia się wynik: okładka książki, jej bardzo krótki opis. Ważna jest informacja, że książka dostępna jest zarówno w wersji elektronicznej, jak i książkowej. Użytkownik może kliknąć: „Pokaż/Zamów”.

Rysunek 23. Widok okna katalogu Sowa z wyszukaną książką.

Gdy czytelnik kliknie „Pokaż/Zamów”, wyświetli się kolejne okienko, w którym widnieją dostępne książki. Akurat w przypadku tej konkretnej, wybranej przez

czytelnika są trzy dostępne egzemplarze. Informacje, które się wyświetlają, zawierają sygnaturę i informację, gdzie książka jest dostępna, np. w wypożyczalni.

Rysunek 24. Widok okna katalogu Sowa z dostępnymi do wypożyczenia egzemplarzami.

Po wybraniu jednego z egzemplarzy pojawia się kolejne okienko z informacją, że książka jest przygotowywana przez bibliotekę do wypożyczenia, a możliwość jej odbioru będzie widoczna na koncie czytelnika w zakładce „Zamówienia”. Na samym dole podana jest informacja, w jakim przedziale czasowym książka będzie oczekiwała na odbiór.

Rysunek 25. Widok okna katalogu Sowa po zamówieniu konkretnego egzemplarza książki.

Przedłużanie możliwości czytania książki – prolongata

Treść przedstawiona w PJM

Jeśli w czasie przewidzianym na wypożyczenie książki nie udało się jej przeczytać, a dziecko chciałoby poznać zakończenie historii, można spróbować prolongować, czyli przedłużyć termin zwrotu książki do biblioteki.

Każda biblioteka określa czas, na jaki książka może być wypożyczona, oraz podaje informację, na jak długo można ją przedłużyć i ile razy można to zrobić. Dlatego zawsze trzeba znać regulamin biblioteki.

W katalogu Mateusz w Bibliotece Dzielnicy Bemowo mt. st. Warszawy książkę można wielokrotnie prolongować. Możliwość przedłużenia wypożyczenia zbiorów włącza się w systemie na 15 dni przed przewidzianą datą zwrotu książki. Na koncie czytelnika przy każdej wypożyczonej książce pojawia się w pierwszej kolumnie: okładka, w drugiej – tytuł, w trzeciej – data zwrotu, a w czwartej – przedłużenie.

Po najechaniu kursorem na okienko „Prolonguj” można przedłużyć czas wypożyczenia książki.

Warto jednak wiedzieć, że nie można przedłużyć książki, której termin zwrotu już minął. Podświetla się na czerwono. Taką książkę należy jak najszybciej oddać do biblioteki, ponieważ naliczana jest kara pieniężna za każdy dzień zwłoki.

Nie można też prolongować książki, która jest zarezerwowana przez innego czytelnika czekającego na nią w kolejce.

PROLONGATA
Przesunięcie terminu zwrotu jest możliwe jeżeli termin zwrotu jeszcze nie upłynął i na pozycję nie ma rezerwacji. Jeżeli są zachowane te warunki to przypadku pozycji książkowych wypożyczanych na 30 dni możliwe jest wielokrotne prolongowanie. Druga i kolejna prolongata włącza się na 15 dni przed terminem zwrotu.

Konto | Aktualnie wypożycz. | Rezerwacje | Schowek ogólny | Twoje schowki | Historia wypożyczeń. | Historia rezerw. | Inne

Pozycje na koncie
Na koncie bibliotecznym masz wypożyczonych: 14 pozycji.

POZYCJA:	GDZIE DO DNIA:	PRZEDŁUŻENIE:
 Ale z naszymi umarłymi [Książka mówiona] Jacek Dehnel.	Wypożyczalnia nr 114 2019-11-28	PROLONGUJ
 Pan Tadeusz Adam Mickiewicz; [okł. oprac. Barbara Włodarczyk].	Wypożyczalnia nr 114 2019-07-28	ODMOWA PO TERMINIE
 Święta Pana Misia Karma Wilson; il. Jane Chapman; przekł. [z ang.] Natalia Usenka.	Wypożyczalnia nr 114 2019-11-26	PROLONGUJ
 Wielka księga życzeń i łaszków [wybór tekstów Iwona Czarkowska; opracowanie tekstów Małgorzata Małachowska; ilustracje Katarzyna Galosińska].	Wypożyczalnia nr 114 2019-12-17	PROLONGUJ

Rysunek 26. Widok okna katalogu Mateusz. Konto czytelnika, na którym są wypożyczone książki.

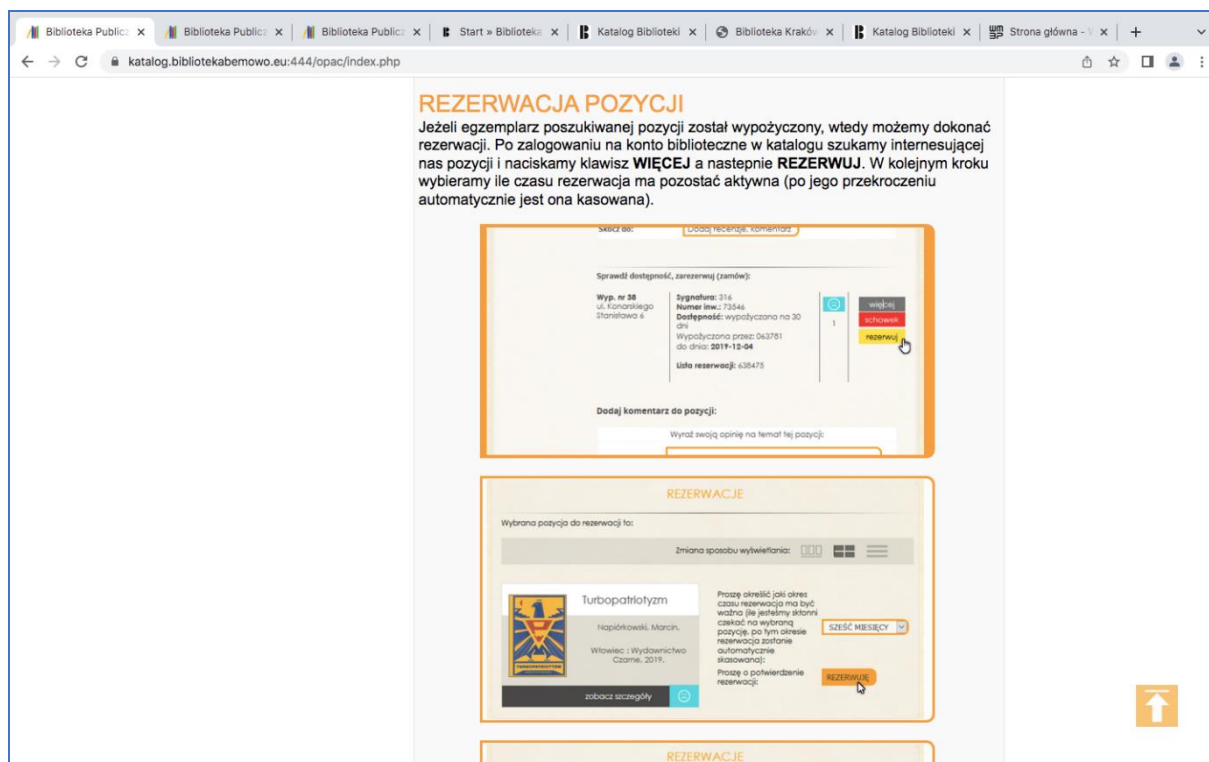
Rezerwacja książki

Treść przedstawiona w PJM

Czasami książka szukana w katalogu bibliotecznym jest wypożyczona. Jej obecny czytelnik może taką książkę prolongować, czyli przedłużyć termin zwrotu, pod warunkiem że nie jest zarezerwowana przez kolejną osobę. Jeśli natomiast kolejny czytelnik czeka na nią w kolejce, może w tym celu dokonać rezerwacji książki. Jak to zrobić?

Najpierw należy wyszukać książkę, a po jej znalezieniu w systemie pojawi się informacja o jej statusie: wypożyczona lub dostępna. Jeśli książka jest wypożyczona, można ją zarezerwować. Aby to zrobić, czytelnik musi zalogować się na swoje konto. czytelnika, znaleźć szukaną książkę i kliknąć „rezerwuj”. Prezentuje to rysunek numer 26.

Rysunek 27. Widok okna katalogu Mateusz. Konto czytelnika, na którym widoczne jest pole „Rezerwuj” oraz pole wyboru czasu obowiązywania rezerwacji.

Rezerwując książkę, czytelnik daje sygnał, że czeka na nią w kolejce. System wyświetli kolejne okienko, w którym poprosi o wybranie czasu oczekiwania na książkę, np. pół roku. Po upływie pół roku rezerwacja będzie anulowana automatycznie.

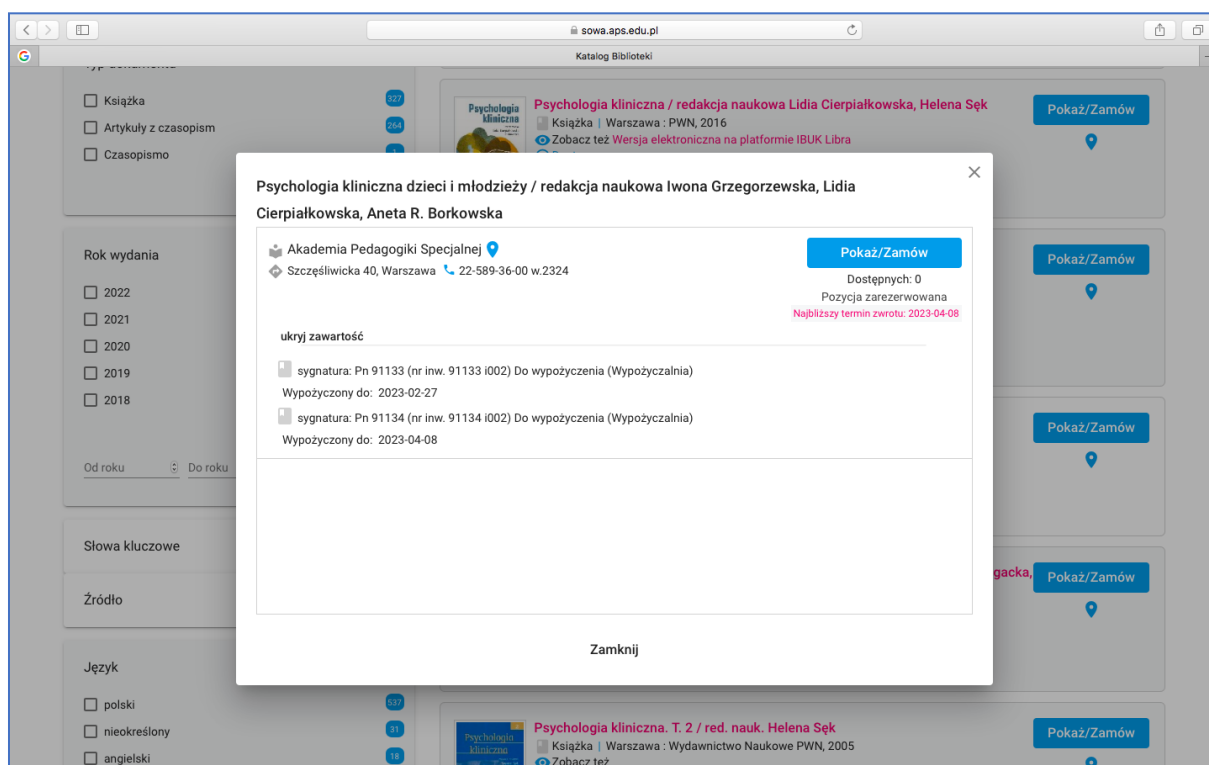
Co jest ważne? Podana na stronie książki data jej zwrotu to czas, w jakim powinien oddać ją obecny czytelnik. Na pewno nie będzie miał możliwości przedłużenia wypożyczenia, jeśli książka jest już zarezerwowana, ale...

Osób rezerwujących konkretną książkę może być kilka, dlatego system biblioteczny stworzy automatycznie kolejkę oczekujących. Gdy dana książka zostanie zwrócona do biblioteki i będzie dostępna, wtedy kolejna osoba oczekująca otrzyma informację o możliwości jej wypożyczenia. To, jak szybko uda się wypożyczyć książkę, zależy od:

- liczby osób w kolejce;
- czasu wypożyczenia książki przez kolejnego czytelnika – to znaczy: książkę można wypożyczyć na 30 dni. Jeśli jedna osoba przeczyta książkę w 10 dni

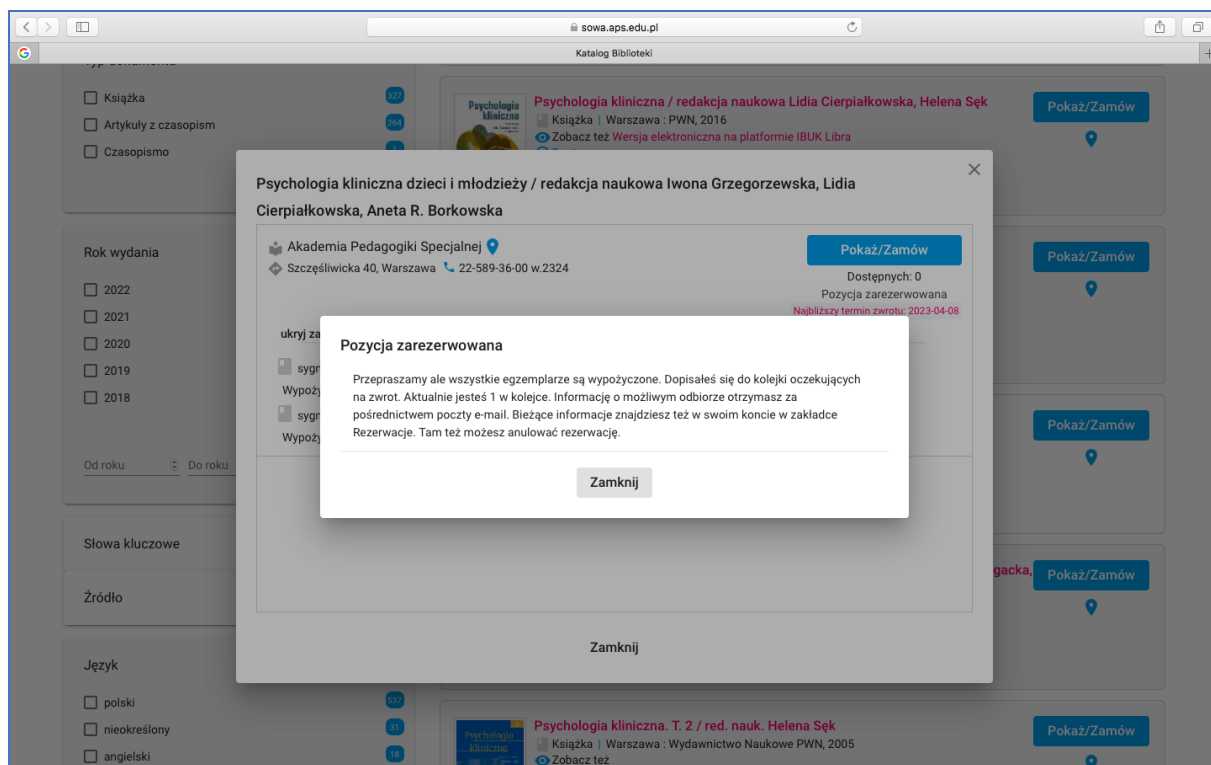
- i odda do biblioteki, wtedy kolejka szybciej się przesuwa do przodu. Inna osoba będzie książkę wypożyczała pełne 30 dni, wtedy kolejka przesuwa się wolniej;
- od terminowego oddawania książki przez czytelników – ktoś może oddać książkę przed upływem terminu lub 12 dni po terminie. To wszystko ma wpływ na to, jak długo czytelnicy będą czekali w kolejce na daną publikację.

Rezerwacja w systemie Sowa przebiega inaczej. Gdy czytelnik odnalazł książkę, która jest wypożyczona, pojawia się nowe okno, w którym widnieje informacja o planowanym terminie zwrotu. Zaznaczony jest na różowo i łatwo go dostrzec. Czytelnik, który chce zarezerwować książkę, może kliknąć „Pokaż/Zamów”. Pokazuje to rysunek numer 27.

Rysunek 28. Widok okna katalogu Sowa po wyszukaniu konkretnego egzemplarza książki, który jest aktualnie wypożyczony.

Kiedy czytelnik kliknie „Pokaż/Zamów”, pojawia się kolejne okno informujące o dokonaniu rezerwacji i sposobie, w jaki osoba rezerwująca dowie się, że może odebrać książkę. Podana jest również informacja o liczbie osób oczekujących. Akurat w przypadku tej zarezerwowanej książki czytelnik jest pierwszy.

Rysunek 29. Widok okna katalogu Sowa po zarezerwowaniu konkretnego egzemplarza książki, który jest wypożyczony.

Warto na koncie czytelnika poeksperymentować. Na co dzień nie korzysta się z wszystkich funkcji, jakie oferuje konto, tylko z podstawowych. Zatem znajomość tych podstawowych jest najważniejsza. Tak jak zaprezentowano, systemy katalogowania książek się różnią. Warto podczas wizyty w bibliotece poprosić o krótkie przeszkolenie. Zwłaszcza jeśli dostępny jest tłumacz.

Słownik pojęć i definicji

Treść przedstawiona w PJM

Biblioteka – słowo biblioteka ma trzy znaczenia:

- instytucja, która pełni określone funkcje społeczne (badawcze, edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne) przez planowe gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów oraz informowanie o nich;
- pomieszczenie, w którym są przechowywane lub umieszczane książki: budynek, lokal, mebel;
- biblioteką nazywamy też księgozbiór, np. „Moja domowa biblioteka zawiera sto dwadzieścia książek. Mam całkiem duży księgozbiór”.

Bibliotekarz – to osoba pracująca w bibliotece, specjalista w zakresie bibliotekoznawstwa.

E-book – książka elektroniczna, w wersji cyfrowej. Można ją czytać za pomocą telefonu komórkowego, komputera lub czytników książek elektronicznych.

Ekslibris – sposób na oznaczenie właściciela książki. Na ogół jest to znak graficzny, może być wykonany w określonej technice graficznej z imieniem i nazwiskiem właściciela.

Hasło przedmiotowe – hasło ułatwiające znalezienie książek o podobnej treści. Według haseł przedmiotowych grupowane są książki w bibliotece, np. wpisanie hasła „komiks” w katalogu bibliotecznym spowoduje, że pojawią się wszystkie książki będące komiksami.

Karta biblioteczna – dokument upoważniający do korzystania z księgozbioru bibliotecznego.

Katalog – biblioteczny system wyszukiwawczo-informacyjny stosowany przez bibliotekę. Wyróżnia się katalog papierowy i elektroniczny. Powoli odchodzi się od katalogów papierowych, ale są one nadal stosowane w bibliotekach, które jeszcze nie zostały skomputeryzowane.

Katalog online – system do wyszukiwania książki przez konto biblioteczne online. Znając tytuł albo autora, poprzez wyszukiwarkę internetową można sprawdzić, czy książka jest w bibliotece.

Książka – zapis myśli w postaci druku. Ma okładkę, stronę tytułową i zawiera określoną liczbę stron połączonych grzbietem.

Prolongata – tak nazywane jest przedłużenie terminu zwrotu książki do biblioteki. To, czy termin zwrotu danej książki można przedłużyć i na jak długo, zapisane jest w regulaminie biblioteki. Prolongaty można dokonać osobiście, w bibliotece lub poprzez konto czytelnicze online.

Statusy książki:

- „dostępny” – oznacza, że książka, którą czytelnik chce wypożyczyć, jest na półce i można ją wypożyczyć lub zarezerwować;
- „wypożyczony” – książka została wypożyczona,
- „tylko na miejscu” – z książki można skorzystać tylko na miejscu, w bibliotece, zwykle w czytelni. Nie ma możliwości wypożyczenia jej poza bibliotekę, na przykład do domu.

Sygnatura – to specjalne oznaczenie książki zapisane w postaci cyfr i liter lub tylko cyfrowe, na podstawie którego wiadomo, gdzie dokładnie znajduje się książka w bibliotece, na którym regale, na której półce. W książkach sygnatura często zapisana jest ołówkiem, by można było ją zetrzeć gumką i wpisać nowe cyfry, gdy zmieni się ułożenie książek w bibliotece. W skomputeryzowanych bibliotekach sygnatury są widoczne w opisie katalogowym zbiorów.

Wolumin – jest to jeden egzemplarz książki.

Wypożyczanie międzybiblioteczne – biblioteka może wypożyczyć czytelnikowi książkę, której nie ma we własnych zbiorach, na podstawie zamówienia jej w innej bibliotece, która posiada daną publikację.

Zbiory biblioteczne – zasoby biblioteki, czyli książki, zbiory audiowizualne zawierające materiały na różnych nośnikach, np. płyty DVD, zbiory elektroniczne, np. prace naukowe w wersji elektronicznej, zbiory kartograficzne, np. mapy, atlasy.

Bibliografia

Basińska, A., „Teoria w pigułce”, ORE 2017.

Cieszyńska, J., „Nauka czytania krok po kroku: jak przeciwdziałać dysleksji”,
Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej 2009.

Cywińska, M., „Rozwijanie umiejętności językowych i komunikacyjnych dziecka.
Wybrane aspekty”, Wydawnictwo Naukowe UAM 2017.

Gopnik, A. i in., „Naukowiec w kołysce: czego o umyśle uczą nas małe dzieci”, Media
Rodzina 2004.

Wadsworth, B. J., „Teoria Piageta: poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka”,
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1998.

